

Research Paper

Developing the components and elements and determining the validity of the talent identification and academic guidance model for students in Alborz schools

Maryam Rajabian Dehzireh¹, Rahim Moradi², Hasan Taheri^{3*}

1. Ph.D in Educational Technology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor of the Department of Educational Sciences, Arak University, Arak Iran.

3. MSc Student in Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Article Info:

Received: 2024/11/22

Accepted: 2024/12/21

PP: 171-191

Use your device to scan and read the article online:

DOI: 10.22098/AEL.2024.16227.1501

Keywords:

Talent Identification, Academic Guidance, Paradigmatic Model, Students

Abstract

Background and Objective: Talent identification and academic guidance are fundamental pillars for developing students' talents and determining their educational and career paths. These processes require comprehensive and scientific models. The aim of this study was to develop the components and elements and to determine the validity of a model for talent identification and academic guidance for students in Alborz province schools.

Research Methodology: This research was conducted using a qualitative approach based on grounded theory. The statistical population included experts and specialists in counseling, career guidance, and academic advising during the 2023–2024 academic year. Among them, 12 individuals were selected through theoretical sampling for in-depth interviews. Interviews continued until theoretical saturation was achieved. To validate the proposed model, 14 experts were selected using purposive sampling. The research tools included interviews with experts and school counselors. To examine the content validity of the proposed model, the Content Validity Index (CVI) and the Scale-level Content Validity Index (S-CVI) were utilized.

Findings: The Content Validity Index (CVI) indicated the comprehensiveness of judgments regarding the validity or feasibility of the final model or instrument. As the minimum acceptable value for CVI is 0.79, the results showed that this value exceeded 0.79 for all criteria of the model. Therefore, it can be concluded that the proposed model has appropriate content validity.

Conclusion: The results suggest that a combination of intelligence tests, paper-based assessments, interviews, observations, and other evaluation methods, along with consideration of influential factors such as family, peers, and the school environment, can significantly enhance the academic guidance process. Implementing this model in schools could improve the accuracy of field-of-study selection and consequently increase students' educational and career satisfaction.

Citation: Rajabian Dehzireh M., Moradi R., Taheri H. (2025). Developing the components and elements and determining the validity of the talent identification and academic guidance model for students in Alborz schools. *Journal of Applied Educational Leadership*, 5(4), 171-191. Persian [<http://dx.doi.org/10.22098/AEL.2024.16227.1501>]

*Corresponding author: Hasan Taheri

Address: Department of Clinical Psychology, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.

Tell: 09143609663

Email: h_taheri@atu.ac.ir

Extended Abstract

Introduction:

One of the primary responsibilities of education systems in today's world is the identification and nurturing of students' talents across various domains. Talent identification plays a critical role in the realization and actualization of students' potential, transforming latent abilities into exceptional skills. This transformation fosters a sense of satisfaction, efficiency, and self-fulfillment within individuals, which subsequently extends to benefit society as a whole. Talent identification efforts often focus on three major domains—vocational, artistic, and athletic talents—each requiring specialized processes and the involvement of trained psychologists and talent identification experts. However, despite its recognized significance, the lack of systematic approaches and comprehensive models for talent identification and academic guidance remains a critical issue in educational systems, leading to inefficiencies in harnessing the full potential of students (Najafvand Derikvandi et al., 2022).

Academic guidance, as a structured process, aims to direct students toward the most suitable educational or vocational pathways based on their interests, talents, and societal needs. Over the years, numerous policies and frameworks—ranging from national educational objectives to foundational documents such as the Fundamental Transformation Document in Education—have sought to address the challenges of academic guidance. Yet, persistent issues, including inadequate assessment of student abilities, mismatched career guidance, and underutilization of talent, highlight the need for innovative solutions (Niazi et al., 2018). Effective academic guidance not only enhances individual learning outcomes but also contributes to broader societal goals, such as economic growth and social equity. By employing a mix of scientifically grounded talent identification methods, including cognitive and personality assessments, as well as fostering collaboration among schools, families, and communities, educators can empower students to make informed choices aligned with both personal aspirations and societal demands (Owens, 2015). The question remains: how can educational systems design and validate comprehensive and effective models for talent identification and academic guidance to ensure optimal outcomes for students and society alike? This study seeks to address this gap by developing and validating a holistic model for talent identification and academic guidance.

Methodology:

This study employed a qualitative research methodology using grounded theory, which is designed to develop theories directly from systematically collected and analyzed data. Grounded theory allows for the continuous interplay between data collection, analysis, and theory development, ensuring that the resulting framework is closely aligned with empirical findings (Strauss & Corbin, 1998). Participants were selected using theoretical sampling, which focuses on gathering data from individuals or cases that can provide the most significant theoretical insights. In this study, 12 experts in educational sciences, psychology, and school counseling were selected during the 2023–2024 academic year. Criteria for inclusion included relevant expertise in academic guidance and talent identification, advanced academic qualifications, and practical experience in these areas. Interviews continued until theoretical saturation was achieved, meaning no new concepts or relationships emerged from the data.

Data collection involved in-depth, semi-structured interviews, which allowed for both flexibility in exploring participants' insights and consistency in addressing core research questions. These interviews, guided by a framework developed through literature review and expert input, provided rich qualitative data. To validate the proposed model for talent identification and academic guidance, content validity indices (CVI) and scale-level content validity indices (S-CVI) were calculated. Results showed high levels of content validity, with all CVI values exceeding the minimum threshold of 0.79, and an overall S-CVI of 0.85, indicating the model's robustness. This approach ensured that the final framework was both theoretically sound and practically applicable, offering a validated model for enhancing talent identification and academic guidance in schools.

Results:

The research findings highlighted several key insights regarding talent identification and academic guidance for students in Alborz schools. The analysis revealed four main components and 26 subcomponents that form the foundation of the proposed model:

1. **Evaluation Methods:** Seven key methods were identified, including intelligence tests, paper-based tests, interviews, observations, performance reports, portfolios, and interest surveys. Among these, paper-based tests were the most frequently cited, while observations were noted as highly effective for identifying students' strengths and weaknesses.
2. **Influencing Factors:** Seven factors were identified as critical in guiding students' academic paths. These included interest and motivation (most frequently mentioned), talents and abilities, family influence, technology and media, school environment, peers, and school counselors. The importance of creating a supportive and informed environment through school-family collaboration was emphasized.
3. **Outcomes of Talent Identification and Guidance:** Six primary outcomes were reported, including academic achievement, informed decision-making based on interests, national scientific advancement,

career alignment with abilities, reduced dropout rates, and enhanced meritocracy. Academic achievement and reducing dropout rates were the most frequently mentioned benefits.

4. **Strategies for Improvement:** Effective strategies for talent identification and guidance included raising awareness through training workshops for teachers, counselors, and families, fostering collaboration between schools and families, employing experienced educators, conducting qualitative assessments at early ages, improving infrastructure, and leveraging digital platforms for information dissemination.

The model's validity was confirmed through expert reviews, with content validity indices (CVI) above 0.79 and an overall score of 0.85, reflecting strong agreement on its relevance and applicability. These findings underscore the importance of a comprehensive and structured approach to talent identification and academic guidance, which aligns students' abilities and interests with societal and occupational demands.

Discussion and conclusion:

The present study aimed to develop a model for talent identification and academic guidance for students in Alborz schools. Findings revealed that the proposed model comprises four main components: evaluation methods, influencing factors, outcomes, and strategies for guidance. Key evaluation methods identified include intelligence tests, paper-based tests, interviews, observations, performance reports, portfolios, and interest surveys, highlighting the necessity of using a combination of methods for comprehensive assessments. Influencing factors such as students' interests, talents, family environment, technology and media, school atmosphere, peers, and school counselors were found to be crucial in shaping academic decisions. Outcomes of effective guidance include improved academic performance, informed decision-making, national scientific progress, alignment of careers with abilities, reduced dropout rates, and enhanced meritocracy. Suggested strategies emphasized the importance of awareness programs, family-school collaboration, experienced educators, qualitative assessments at early ages, infrastructure development, and leveraging digital platforms.

The model's validity was established through expert reviews, with high content validity indices. The findings align with prior research emphasizing the importance of comprehensive assessment methods and tailored guidance to optimize student potential. Talent identification and guidance were shown to positively impact students' self-awareness, academic satisfaction, and career readiness, ultimately contributing to societal and economic development. Future recommendations include expanding the scope of research to diverse populations, integrating new evaluation tools, and designing personalized guidance programs to address individual needs and societal demands. A systematic and inclusive approach to talent identification and academic guidance can ensure a balanced development of students' potential while aligning with national workforce requirements.

Reference:

- Akpotor, J., & Egbule, E. (2020). Gender Difference in the Scholastic Achievement Test (SAT) among School Adolescents. *World Journal of Education*, 10(1), 97-101
- Barracough, S., Till, K., Kerr, A., & Emmonds, S. (2022). Methodological approaches to talent identification in team sports: a narrative review. *Sports*, 10(6), 81.
- Fernández, E., García, T., Gómez, C., Areces, D., & Rodríguez, C. (2019). Creativity and Perceived Multiple Intelligences as Predictors of Scholastic Aptitude in Primary Education. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 17(49), 589-608
- Menbari, M., Pooshaneh, K., & Khosravi Babadi, A. A. (2022). Pathology of an educational guidance system to provide a desirable model. *Political Sociology of Iran*, 5(6), 410-435. <https://doi.org/10.30510/psi.2022.317437.2725> (In Persian)
- Nasimi, M. (2016). Guidance and guidance for students in the first period. *Quarterly Journal of School Education Growth*, 44, 3-10. (In Persian)
- Sasani, S., Mirzaei, N., & Kamali, N. (2024). Developing a Model for Identifying Student Talents with a Qualitative Study Approach. *International Journal of Education and Cognitive Sciences*, 5(3), 159-168.
- Zivari Rahman, M., Salehi, K., Khodaie, E., Moghadamzadeh, A., & Hakimzadeh, R. (2022). Pathology of Scholastic Aptitude Search in Iran (Systematic Review of Literature in the Last Three Decades). *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 12(39), 103-140. doi: 10.22034/emes.2022.547411.2346 (In Persian)

تدوین مولفه‌ها و عناصر و تعیین اعتبار الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز

مریم رجبیان ده‌زیره^۱، رحیم مرادی^۲، حسن طاهری^{۳*}

۱. دکتری تکنولوژی آموزشی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

۲. استادیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

۳. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

چکیده

مقدمه و هدف: استعدادیابی و هدایت تحصیلی به‌عنوان یکی از ارکان اساسی در توسعه استعدادها و انتخاب مسیر شغلی و تحصیلی دانش‌آموزان، نیازمند الگوهای جامع و علمی است. هدف از پژوهش حاضر تدوین مولفه‌ها و عناصر و تعیین اعتبار الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز بود.

روش‌شناسی پژوهش: پژوهش حاضر با روش کیفی و مبتنی بر نظریه داده‌بنیاد انجام شد. جامعه آماری شامل صاحب‌نظران و متخصصان مشاوره، راهنمایی شغلی و هدایت تحصیلی در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود که از میان آن‌ها ۱۲ نفر به روش نمونه‌گیری نظری برای مصاحبه عمیق انتخاب شدند. مصاحبه‌ها تا اشباع نظری ادامه یافت. برای اعتبارسنجی الگوی پیشنهادی، ۱۴ متخصص به‌صورت نمونه‌گیری هدفمند مشارکت داشتند. ابزار پژوهش شامل مصاحبه با متخصصان و مشاوران مدارس بود. جهت بررسی روایی محتوایی الگوی پیشنهادی، از شاخص روایی محتوایی (CVI) و مناسبت کلی (S-CVI) استفاده شد.

یافته‌ها: شاخص روایی محتوایی (CVI) نشان دهنده جامعیت قضاوت‌های مربوط به روایی یا قابلیت مدل، یا ابزار نهایی می‌باشد. از آنجایی که حداقل مقدار قابل قبول برای CVI برابر با ۰/۷۹ است، نتایج نشان می‌دهد که این عدد برای تمام معیارهای الگو بالای ۰/۷۹ است و لذا می‌توان نتیجه گرفت که الگوی پیشنهادی از روایی محتوایی مناسبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری: نتایج نشان می‌دهد که ترکیبی از آزمون‌های هوش، آزمون‌های کاغذی، مصاحبه‌ها، مشاهده‌ها و سایر روش‌های ارزیابی، به همراه توجه به عوامل مؤثر بر انتخاب رشته مانند خانواده، دوستان و محیط مدرسه، می‌تواند به بهبود فرآیند هدایت تحصیلی کمک شایانی کند. به کارگیری این الگو در مدارس می‌تواند به افزایش دقت در انتخاب رشته و در نتیجه، افزایش رضایت شغلی و تحصیلی دانش‌آموزان منجر شود.

اطلاعات مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۰۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

شماره صفحات: ۱۹۱-۱۷۱

از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید:

DOI: 10.22098/AEL.2024.16
227.1501

واژه‌های کلیدی:

استعدادیابی، هدایت تحصیلی، مدل پارادایمی، دانش‌آموزان.

استناد: رجبیان ده‌زیره، مریم؛ مرادی، رحیم؛ و طاهری، حسن. (۱۴۰۳). تدوین مولفه‌ها و عناصر و تعیین اعتبار الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز. فصلنامه علمی-پژوهشی رهبری آموزشی کاربردی، ۱۶(۱)، ۱۷۱-۱۹۱.

*نویسنده مسئول: حسن طاهری

نشانی: گروه روان‌شناسی بالینی، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

تلفن: ۰۹۱۴۳۶۰۹۶۶۳

پست الکترونیکی: h_taheri@atu.ac.ir

مقدمه

یکی از وظایف اصلی آموزش و پرورش در این دوره، شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان به گونه‌های متعدد است. استعدادیابی موضوعی است که در دنیای امروز اهمیت ویژه‌ای دارد. استعدادیابی به شکوفایی و بالفعل شدن هرچه بیشتر این استعدادها و تبدیل آن‌ها به مهارت فوق‌العاده‌ای کمک می‌کند که احساس خشنودی و رضایتمندی و کارآمدی را در فرد ایجاد می‌کند و در پی آن؛ و در ادامه پس از ایجاد این احساس خوشایند در فرد این احساس به جامعه نیز انتقال پیدا می‌کند. این استعدادها در سه زمینه استعداد شغلی و استعداد هنری و استعداد ورزشی مورد بررسی قرار می‌گیرند که هرکدام فرایند خاص خود را دارد و زیر نظر کارشناسان استعدادیابی و روانشناسان کارآزموده در این زمینه انجام می‌پذیرد (Najafvand Derikvandi et al., 2022). موضوع هدایت تحصیلی دانش‌آموزان، از معضل‌های جدی وزارت آموزش و پرورش بوده است، تا حدی که از گذشته تاکنون مصوبه‌ها و اسناد زیادی از جمله قانون اهداف و وظایف وزارت آموزش و پرورش در سال ۱۳۶۶، قانون برنامه دهم توسعه در سال ۱۳۷۳، آیین‌نامه آموزشی دوره متوسطه در سال ۱۳۸۰، قانون برنامه چهارم در سال ۱۳۸۳، نقشه جامع علمی کشور در سال ۱۳۸۹، قانون برنامه پنجم توسعه در سال ۱۳۸۹، سند تحول بنیادین در سال ۱۳۹۰، برنامه درسی ملی در سال ۱۳۹۱ و در سال ۱۳۹۴ آیین‌نامه جدید هدایت تحصیلی در راستای آن اتخاذ شده، اگرچه هنوز در حل ریشه‌ای آن و کسب رضایت‌سودبران موفق نبوده است. (Niazi et al., 2018) مقصود از هدایت تحصیلی، هدایت دانش‌آموزان به مناسب‌ترین شاخه یا رشته تحصیلی بر اساس استعداد و علاقه آنان و به تناسب امکانات و نیازهای کشور است؛ فرایندی که به واسطه آن مربی و مشاور با دانش‌آموز تعامل برقرار می‌کند تا بتواند در انتخاب رشته مورد نظر به بهترین وجه به دانش‌آموز کمک کند (Owens, 2015). استعدادیابی تحصیلی علمی و دقیق، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا خویشتن را در همه ابعاد وجودی بشناسند و به والدین آن‌ها و مشاورین مدارس یاری می‌دهد تا بهترین مشاوره تحصیلی را به دانش‌آموزان ارائه دهند (Buckendorff & Billund, 2020, as cited in Zivari Rahman et al., 2022) استعدادیابی تحصیلی موجب صرفه‌جویی در وقت، آموزش افراد مستعدتر و تواناتر، افزایش کارایی و بازده معلمان، افزایش روحیه رقابت‌جویی، بهبود کیفیت یادگیری، افزایش اعتماد به نفس و اثربخش شدن آموزش‌ها می‌شود (Fernández et al., 2019).

ضرورت شناسایی و کشف استعدادها از جمله رهنمودهای مقام رهبری و همه اندیشمندان و صاحب‌نظران کشور است و در اسناد بالادستی نظیر «سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران ۱۴۰۴»، «نقشه جامع علمی کشور»، «سند تحول بنیادین آموزش و پرورش» و «سند راهبردی کشور در امور نخبگان» نیز نمود بارزی دارد (Ayati et al., 2012). استعدادیابی به فرایند غربال کردن و پیش‌بینی عملکرد اطلاق می‌شود. (Lee & Seo, 2019) استعدادیابی تحصیلی دانش‌آموزان شامل ابعاد مختلف شخصیتی، رفتاری، انگیزشی، شناختی، هوش و سبک یادگیری می‌باشد. (Szabo, 2019) در واقع هدف از فرایند شناسایی استعداد، گزینش افراد از میان منبعی از کاندیدهای واجد شرایطی است که بتوانند به بهترین نحو، کار مورد نظر را در زمینه‌های مختلف تحصیلی و شغلی انجام دهند (Brown, 2021, as cited in Karimi et al., 2021). استعدادیابی تحصیلی دقیق و علمی، پیش‌شرط موفقیت در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان است (Regnier et al., 2020). امروزه مسئله کیفیت هدایت تحصیلی و اثربخشی آن از مهم‌ترین دغدغه‌های نظام آموزشی و تصمیم‌سازان امر توسعه در هر کشور است (Claudia et al., 2019)؛ زیرا هدایت دانش‌آموزان موضوع بسیار راهبردی و بااهمیت به عنوان زیربنای رشد و توسعه هر کشور تلقی می‌شود (Nasimi, 2016). سیستم‌های توصیه‌های آموزشی برای حمایت از هدایت و راهنمایی تحصیلی و یادگیری تطبیقی همیشه یک موضوع تحقیقاتی مهم برای آموزش‌هوشمند بوده‌اند. هدایت و راهنمایی ضعیف دانش‌آموزان می‌تواند باعث ایجاد مشکل در ادامه تحصیل آن‌ها شود و حتی می‌تواند تا زمان ترک تحصیل ادامه یابد (Mimis et al., 2019). هدایت تحصیلی به عنوان ابزاری اساسی برای خودسازی، تحقق بخشیدن به فرد در عین پیگیری اهداف اجتماعی (رشد اقتصادی، کاهش نرخ ترک تحصیل) تعریف شده است (Romito, 2019). در یک تعریف جامع، هدایت تحصیلی فرآیندی است که طی آن با ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموز کمک می‌کند تا استعدادها، توانایی‌ها، علایق و ویژگی‌های شخصیتی خویش، شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی، حرف و مشاغل مورد نیاز جامعه را شناخته و بر اساس آن اقدام به انتخاب اولویت شاخه، گروه و رشته تحصیلی مناسب کند (Sharifi et al., 2021). مسیر تحصیلی و آینده شغلی دانش‌آموزان متأثر از هدایت تحصیلی است و به همین دلیل است که نظام آموزشی یکی از مهم‌ترین اهداف خود را لازمه دستیابی به هدایت تحصیلی صحیح و انتخاب رشته مناسب برای دانش‌آموزان، آینده‌سازان و مدیران جامعه امروزی دانسته است. هدایت تحصیلی فرآیندی است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا استعدادها، توانایی‌ها، علایق و ویژگی‌های شخصیتی، شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی، حرفه‌ها و مشاغل مورد نیاز جامعه را بشناسند و با ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره، اولویت‌ها را انتخاب کنند (Sharifi et al., 2020).

هدف از هدایت تحصیلی در دوره متوسطه راهنمایی دانش‌آموزان به مناسب‌ترین شاخه یا رشته تحصیلی بر اساس استعداد و علاقه و با توجه به امکانات و نیازهای کشور است (Rezaei Madani et al., 2019). اساساً رشته‌ای که دانش‌آموزان در دوره متوسطه انتخاب می‌کنند باید متناسب با علاقه، رضایت و سطح توانایی دانش‌آموز باشد. در غیر این صورت شانس موفقیت او در رشته‌ای که انتخاب کرده به شدت کاهش می‌یابد و آینده شغلی او به خطر می‌افتد و از سوی دیگر مشکل هدررفت نیروی انسانی نیز آشکار می‌شود (Nazarnia et al., 2022). بر اساس پژوهش‌های انجام‌شده، بعضی از چالش‌های مهم فرایند هدایت تحصیلی عبارت‌اند از: نبود ارتباط مؤثر مشاور با دانش‌آموزان و نبود ارزیابی دقیق و صحیح استعدادهای دانش‌آموزان (Ahmadi, 2015)؛ انتخاب رشته مبتنی بر شناخت ناقص از خود، ناکارآمدی بانک اطلاعات تحصیلی و شغلی، توزیع نامتوازن دانش‌آموزان مستعد در شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی (Eghbali, 2014)؛ کمبود نیروی مشاور در مدرسه‌ها (Fouladi, 2013)؛ انباشتگی غیرمرتبط وظایف مشاوران در مدرسه‌ها و تضعیف کیفیت خدمات راهنمایی و مشاوره‌ای مبتنی بر هدایت تحصیلی (Esmaili-Pour, 2003)؛ آشنانبودن دانش‌آموزان با شرایط عملی اشتغال (Eskandari, 2017)؛ طولانی‌بودن آزمون‌های توانایی و رغبت و خستگی

جسمی و ذهنی و پاسخ‌گویی بدون دقت و تمرکز دانش‌آموزان به مواد آزمون (Nasimi, 2016)؛ توجه ناکافی دانش‌آموزان درباره هدف آزمون‌های توانایی و رغبت و نامناسب بودن بازه زمانی اجرای آزمون‌ها و محول کردن اجرای آزمون به افرادی غیر از خود دانش‌آموز (Ahadi, 2017).

منبری و خسروی بابادی (Menbari & Khosravi Babadi, 2022) پژوهشی با عنوان آسیب‌شناسی یک نظام هدایت تحصیلی جهت ارائه یک الگوی مطلوب انجام دادند. یافته‌ها نشان دادند که سطح فرهنگی خانواده، مدرک تحصیلی والدین و نظر والدین در انتخاب رشته تأثیر مستقیم در موفقیت رشته انتخابی و ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد و اگر نظر والدین همسو و هم جهت با تست و ارزیابی و نظر مشاور مدرسه باشد این موفقیت چشمگیر خواهد شد. همچنین توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، شناخت استعدادها، عمومی و اختصاصی آن‌ها، بررسی احساسات و نگرش‌ها در دانش‌آموزان نسبت به مشاغل، خودسنجی دانش‌آموزان در توانایی‌ها و مهارت‌ها با همسالان خود، شناخت کد و تیپ شخصیتی دانش‌آموزان بر اساس طبقه‌بندی شخصیتی جان هالند و آشنایی دانش‌آموزان با مشاغل ویژه‌ای که متناسب با شخصیت آن‌هاست، توجه به مسائل و مشکلات جسمانی، عاطفی، اجتماعی، رفتاری، تحصیلی و خانوادگی و انگیزه و علاقه‌مندی و تصورات دانش‌آموزان در هدایت تحصیلی از اهمیت خاصی برخوردار است.

نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022) پژوهشی با عنوان شناسایی شاخص‌ها، مولفه‌ها و ابعاد هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه انجام دادند. یافته‌ها نشان داد که هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه ۸۳ شاخص، ۱۸ مولفه و ۶ بعد (هر بعد شامل ۳ مولفه) داشت؛ به طوری که ابعاد شامل دانش‌آموز (با مولفه‌های هوش و استعداد دانش‌آموز، انگیزه، علاقه، رغبت و روحیه دانش‌آموز و توانایی‌ها و مهارت‌های دانش‌آموز)، خانواده (با مولفه‌های دادن اطلاعات جامع به والدین، اقتصاد خانواده و پیشینه فرهنگی و اجتماعی والدین)، معلم (با مولفه‌های وجود دبیران متخصص، تعهد حرفه‌ای دبیران در هدایت صحیح و آموزش مستمر دبیران)، مشاور (با مولفه‌های خدمات مشاوره‌ای و روانشناختی مطلوب، استفاده از متخصص در حوزه برنامه‌ریزی هدایت تحصیلی و ارتقای سطح دانش و تخصص راهنمایان تحصیلی)، مدرسه (با مولفه‌های اجرای تست‌های هوش و استعداد، سوابق تحصیلی دانش‌آموز و ارائه مشاوره و آزمون‌های آنلاین) و جامعه (با مولفه‌های توجه به نیازهای کشور، هدایت دانش‌آموز بدون اجبار و توجه به بازار کار) بودند.

سالاری و همکاران (Salari et al., 2022) پژوهشی با عنوان مدل‌یابی عوامل مؤثر بر هدایت تحصیلی دانش‌آموزان مبتنی بر سند تحول بنیادین آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران انجام دادند. یافته‌ها بیانگر شناسایی هفت عامل مؤثر بر هدایت تحصیلی بوده‌اند که عبارت‌اند از: تأمین نیروی کار آرموده، اقتصاد پویا، بازدهی و بهره‌وری، اشتغال پایدار، فراهم کردن زمینه اشتغال، خانواده پایدار و توزیع مناسب دانش‌آموزان. نتیجه‌گیری: در مدل ارائه‌شده همبستگی مناسب و معناداری بین گویه‌ها با مولفه‌های اصلی مدل و نیز بین مولفه‌های اصلی با یکدیگر مشاهده شد.

نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022) پژوهشی با عنوان وضعیت هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران انجام دادند. نتایج نشان داد وضعیت موجود هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه آموزش و پرورش شهر تهران در توجه به مولفه‌های هوش و استعداد، انگیزه، علاقه، رغبت و روحیه دانش‌آموز، توانایی‌ها و مهارت‌ها، دادن اطلاعات جامع به والدین، اقتصاد خانواده، پیشینه فرهنگی و اجتماعی والدین، وجود دبیران متخصص، تعهد حرفه‌ای دبیران در هدایت صحیح، آموزش مستمر دبیران، خدمات مشاوره‌ای و روانشناختی مطلوب، استفاده از متخصصین در حوزه برنامه‌ریزی هدایت تحصیلی، ارتقای سطح دانش و تخصص راهنمایان تحصیلی، اجرای تست‌های هوش و استعداد، سوابق تحصیلی دانش‌آموز، ارائه مشاوره و آزمون‌های آنلاین، در نظر گرفتن نیازهای کشور، هدایت دانش‌آموز بدون اجبار، توجه به بازار کار مناسب نیست.

وجدانی همت و همکاران (Vojdani Hemmat et al., 2021) پژوهشی با عنوان تدوین الگوی جامع هدایت تحصیلی دانش‌آموزان مبتنی بر رویکرد رشدی انجام دادند. مضامین هسته‌ای در چهار رکن؛ مبانی، ارائه و محتوا، مدیریت و اداره، و پاسخ‌گویی دسته‌بندی شدند. در رکن مبانی، بنیان‌ها دارای چهار محور اصلی (رابطه انسان با هستی، رشد و تعالی انسان، هویت انسان، قابلیت‌ها و ظرفیت‌های انسان) و الزامات و ضرورت‌ها دارای دو محور اصلی (سازمانی و هدایت‌گری) هستند. رکن ارائه و محتوا دارای پنج محور اصلی در شایستگی‌ها (تحصیلی، شغلی، شخصی، اجتماعی و معرفت دینی) است. رکن مدیریت و اداره دارای سه محور اصلی (خانواده، مشاوران و عوامل مدرسه) در اجزا و ارکان و دارای دو محور اصلی (طرح‌ریزی تحصیلی/شغلی و تسهیل‌گری) در شاخص‌های اجرا و اداره است. رکن پاسخ‌گویی نیز دارای دو محور اصلی (پسامدرسه و موقعیت‌نگری) در جنبه نتایج و چهار محور اصلی (ارزیابی یکپارچه و رشد محور، نیازسنجی و تفاوت‌های فردی) در جنبه شاخص‌های پاسخ‌گویی است.

ساسانی و همکاران (Sasani et al., 2024) پژوهشی با عنوان توسعه مدلی برای شناسایی استعدادهای دانش‌آموزان با رویکرد کیفی انجام دادند. نتایج نشان داد این مطالعه منجر به شناسایی ۱۲۶ شاخص، ۲۱ مؤلفه و ۵ بعد شد. این ابعاد عبارتند از: استعداد دانش‌آموزان (رصد عادات فکری و رفتاری، تهیه چک‌لیست‌ها، برگزاری مسابقات دوستانه، انجام آزمون‌های استعداد)، هوش‌های چندگانه (هوش ریاضی- منطقی، هوش جسمانی- حرکتی، هوش کلامی، هوش طبیعت‌گرا، هوش موسیقایی، هوش فردی/ اجتماعی، هوش بصری- فضایی)، تفاوت‌های فردی و یادگیری (توانایی‌های یادگیری، علایق و سرگرمی‌های دانش‌آموزان، ویژگی‌های شخصیتی)، کیفیت فرایندهای اجرایی (یکارگیری معلمان حرفه‌ای، بهبود برنامه درسی، آموزش‌های تکمیلی و فوق برنامه، هدایت و مشاوره) و تعامل مؤثر بین خانه و مدرسه (برگزاری جلسات با خانواده‌ها، ایجاد اعتماد، توانمندسازی والدین).

کوسنانیک و همکاران (Kusanik et al., 2023) پژوهشی با عنوان شناسایی دانش‌آموزان مستعد در مدارس ابتدایی با استفاده از استعدادیابی والیبال انجام دادند. نتایج پژوهش نشان داد که ۲۳ دانش‌آموز به عنوان دانش‌آموز خردسال مقطع ابتدایی در رشته والیبال شناسایی شدند (۹ دانش‌آموز دختر و ۱۴ دانش‌آموز پسر). می‌توان نتیجه گرفت که الگوی استعدادیابی در والیبال می‌تواند به عنوان روشی جایگزین برای شناسایی دانش‌آموزان با استعداد جوان در رشته والیبال مورد استفاده قرار گیرد.

شاهین و همکاران (Shaheen et al., 2023) پژوهشی با عنوان تأثیر خدمات راهنمایی و مشاوره بر رشد دانشجویان در سطح دانشگاه انجام دادند. خدمات راهنمایی و مشاوره پیش‌بینی‌کننده قابل توجهی برای رشد تحصیلی، اخلاقی و اجتماعی دانشجویان بود. همچنین تأثیر مثبت خدمات راهنمایی و مشاوره بر رشد تحصیلی، اخلاقی و اجتماعی دانشجویان یافت شد. مدیریت آموزش عالی ممکن است خدمات راهنمایی و مشاوره دانشجویان را در سطح دانشگاه تقویت کند.

نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022) پژوهشی با عنوان طراحی الگوی هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه انجام دادند. نتایج شش بعد و ۱۸ جزء را نشان داد. در بعد اول (دانش‌آموز) سه مؤلفه شامل: ۱- هوش و استعداد ۲- انگیزه، علاقه، میل و روحیه دانش‌آموز ۳- توانایی‌ها و مهارت‌ها شناسایی شد. در دوم (خانواده) سه مؤلفه شامل: ۱- ارائه اطلاعات جامع به والدین ۲- اقتصاد خانواده ۳- زمینه فرهنگی و اجتماعی والدین شناسایی شد. در بعد سوم (معلم) سه مؤلفه شامل: ۱- دسترسی به معلمان خبره ۲- تعهد حرفه‌ای معلمان در هدایت صحیح ۳- آموزش مستمر معلمان شناسایی شد. در بعد چهارم (مشاور) سه مؤلفه شامل: ۱- خدمات مشاوره و روانشناختی مطلوب ۲- استفاده از متخصص در زمینه برنامه‌ریزی هدایت تحصیلی ۳- ارتقای سطح دانش و صلاحیت راهنمایان آموزشی شناسایی شد. در بعد شناسایی شده پنجم (مدرسه) سه مؤلفه شناسایی شد: ۱- اجرای آزمون‌های هوش و استعداد ۲- سوابق تحصیلی دانش‌آموزان ۳- ارائه مشاوره و آزمون‌های آنلاین. سرانجام در بعد ششم (جامعه) سه مؤلفه شناسایی شد: ۱- توجه به نیازهای کشور ۲- هدایت دانش‌آموز بدون اجبار ۳- توجه به بازار کار. به طور کلی، یافته‌های ما به توسعه یک مدل بومی هدایت تحصیلی برای استفاده در دوره اول متوسطه در ایران کمک می‌کند.

بوراکلا و همکاران (Barracough et al., 2022) پژوهشی با عنوان رویکردهای روش‌شناختی استعدادیابی در ورزش‌های تیمی: مروری بر روایت انجام دادند. هدف این بررسی، ارائه یک ترکیب خلاصه و انتقادی از رویکردهای روش‌شناختی به کار رفته در توسعه استعداد در ورزش‌های تیمی و ارائه ملاحظات برای تحقیقات آینده توسعه استعداد است. به طور خاص، این بررسی سه حوزه کلیدی را برای بررسی برجسته می‌کند: مدت زمان طراحی تحقیق، استفاده از متغیرهای تک‌رشته‌ای یا چندرشته‌ای، و وفاداری رویکردهای روش‌شناختی برای ارزیابی استعداد. این بررسی مزایای طرح‌های تحقیقاتی طولی، چندرشته‌ای و از نظر زیست‌محیطی معتبر برای توسعه استعداد در ورزش‌های تیمی را برجسته می‌کند.

لقمان و همکاران (Loghman et al., 2021) پژوهشی با عنوان مدل‌سازی و طراحی شاخص‌های استعدادیابی در رشته بسکتبال بر اساس پارامترهای جسمی- حرکتی، روانی، آنروپومتریک و فیزیولوژیکی انجام دادند. در نتیجه تحلیل مصاحبه‌ها، ۱۰ مقوله، ۳۰ زیرمجموعه و ۱۰۱ مفهوم کلیدی استخراج شد. پس از کدگذاری محوری و انتخابی دسته‌ها، یک مدل پارادایم برای استعدادیابی در بسکتبال ارائه شد. با این حال، پژوهشگران اذعان کرده‌اند که مدرسی که کمتر به استعدادهای دانش‌آموزان توجه می‌کنند، فارغ‌التحصیلانی با کیفیت پایین تولید می‌کنند که در مشاغل کم‌مهارت مشغول به کار می‌شوند و توسعه مهارت‌ها و پیشرفت شغلی برای آن‌ها دشوار است (Yohana et al., 2020). علاوه بر این، معلمان ایرانی معتقدند که اگر شناسایی و تشخیص استعدادها در سال‌های اولیه انجام نشود، علاقه و توانایی یادگیری دانش‌آموزان با گذشت زمان کاهش می‌یابد. همه ما شاهد دانش‌آموزان پرشور و با استعدادی بوده‌ایم که شور و شوق یادگیری آن‌ها در طول دوران تحصیل محو شده است. همه دانش‌آموزان دارای توانایی‌های خاصی هستند که نیاز به کشف و فراهم کردن محیطی مناسب برای رشد دارند. موفقیت در هر زمینه‌ای مستلزم کشف استعدادها در مراحل اولیه است. بنابراین، یکی از مهم‌ترین وظایف مدارس، کشف استعدادهای دانش‌آموزان در زمینه‌های مختلف و هدایت آن‌ها در مسیر توانایی‌های خاص خود در زندگی است. کشف افراد با استعداد و مستعد در سال‌های اولیه منجر به آینده‌ای بهتر و روشن‌تر برای دانش‌آموز می‌شود. اگر این کار انجام نشود، می‌تواند منجر به مشکلات و شکست‌های جبران‌ناپذیر در آینده شود. با کشف استعدادها، برتر، افراد سکویی برای موفقیت فراهم می‌کنند و به افراد کارآمد و مفیدی تبدیل می‌شوند (Abbasian et al., 2023).

مطالعات نشان داده‌اند که شرایط فرهنگی و اقتصادی فعلی، اجرای برنامه‌هایی برای شناسایی و هدایت افراد با استعداد بالا را دشوار کرده است. علاوه بر این، رویکرد متمرکز نظام آموزشی و تأکید بر برنامه‌های از پیش تعیین شده، با رویکردی که بر اساس استعدادهای فردی است و در شناسایی و هدایت افراد با استعداد بالا پیشنهاد می‌شود، سازگاری ندارد (Novidi, 2019). با توجه به این موارد و نبود برنامه‌های مناسب برای شناسایی و هدایت دانش‌آموزان با استعداد در ایران، پژوهشگر تصمیم گرفته است تا این پژوهش را انجام دهد. همچنین، دیدگاه محققانی مانند ریس و رنزولی (۲۰۰۴) که معتقدند شناسایی و استفاده از استعدادها، افراد با پتانسیل بالا بسیار پیچیده است و نیازمند برنامه‌ریزی دقیق در تمام مراحل رشد استعداد است، پژوهشگر را به این نتیجه رسانده است که این موضوع نیازمند بررسی بیشتر است. جنبه نوآوری تحقیق می‌تواند طراحی و توسعه ابزارهای سنجش جدید و دقیق‌تر برای شناسایی انواع مختلف استعدادها با تکیه بر مولفه‌های الگوی هاستعدادیابی و هدایت تحصیلی باشد. نتایج این پژوهش می‌تواند در تدوین سیاست‌های آموزشی در سطح ملی و منطقه‌ای برای بهبود فرایند هدایت تحصیلی دانش‌آموزان، در طراحی برنامه‌های آموزشی برای معلمان، مشاوران و والدین در زمینه استعدادیابی و هدایت تحصیلی کمک کند همچنین مشاوران تحصیلی می‌توانند از نتایج این پژوهش برای ارائه خدمات مشاوره‌ای دقیق‌تر و موثرتر به دانش‌آموزان استفاده کنند. این پژوهش می‌تواند به توسعه ابزارهای استعداد کمک کند. با اذعان به موارد ذکر شده و با عنایت به خلاء فرایند استعدادیابی و هدایت تحصیلی در مدارس، فقدان الگوی جامع و کاربردی در زمینه استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان دوره اول متوسطه که می‌تواند دانش‌آموزان را در انتخاب یک الگو یاری کند. رشته تحصیلی با توجه به ویژگی‌ها و علایق فردی و در عین حال باید همسو با ماهیت و نیازهای جامعه و بازار کار باشد و از عواملی مانند انصراف دانش‌آموزان از ادامه تحصیل، نارضایتی دانش‌آموزان و ... جلوگیری کند. حتی والدین آن‌ها، نگرش منفی نسبت به آینده شغلی، بیکاری بیش از حد تحصیل‌کردگان جامعه را نشان می‌دهند. بخصوص که عوامل مذکور ضمن اینکه پیامدهای فردی و اجتماعی فراوانی را به همراه دارد، موجب نابودی توسعه و رشد ملی نیز خواهد شد. بنابراین برای رفع یا کاهش مسائل و مشکلات ذکر شده و همچنین هدایت صحیح دانش‌آموزان دوره متوسطه به سمت انتخاب رشته تحصیلی با توجه به استعدادها، علایق و در عین حال نیازهای کشور بسیار حائز اهمیت است. لذا مساله اصلی تحقیق حاضر این است الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی در دانش‌آموزان شامل چه مولفه‌ها و عناصر هست و اعتباریابی الگو چگونه است؟

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق کیفی از نوع داده بنیاد بود. روش تحقیق نظریه برخاسته از داده‌ها یک شیوه پژوهش کیفی است که به وسیله آن با استفاده از یک دسته داده‌ها نظریه‌ای تکوین می‌یابد. منظور اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) از نظریه برخاسته از داده، نظریه‌ای است که مستقیماً از داده‌هایی استخراج شده است که در جریان پژوهش به صورت منظم گردآمده و تحلیل شده‌اند. گردآوری داده‌ها تحلیل و نظریه‌نمایی با یکدیگر در ارتباط تنگاتنگ‌اند. در نظریه پردازی زمینه‌ای، تمام ترتیبات و گام‌های عملی با هدف شناسایی، پرورش و مربوط کردن مفاهیم به همدیگر دنبال می‌شوند و پژوهشگر اشکالی از گردآوری داده‌ها را بر می‌گزیند که متن و داده‌های قابل استفاده را در تدوین نظریه فراهم آورند. بنابراین برای به دست آوردن داده‌های موردنیاز و به منظور پرورش نظریه، نمونه‌گیری در جهت تدوین نظریه خواهد بود؛ بر این اساس انتخاب مشارکت‌کنندگان در تحقیق حاضر با استفاده از روش نمونه‌گیری نظری (اشتراوس و کوربین، ۱۳۹۵) صورت پذیرفت و مسیریابی مورد توجه قرار گرفت که بیشترین بازده نظری را در پی باشد. نمونه‌گیری نظری یک روش نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی، به ویژه روش گراند تئوری است. در روش نمونه‌گیری نظری نوعی گردآوری داده است که بر اساس مفاهیم در حال تکوین انجام می‌شود. این روش بر مبنای مفهوم مقایسه استوار است. بدین منظور سراغ افرادی باید رفت که امکان کشف گوناگونی‌ها را به حداکثر برسانند و مقوله‌ها را از ویژگی‌ها و ابعاد غنی‌تر کند. این روش در جریان پژوهش شکل می‌گیرد و مبتنی بر مفاهیمی است که از تحلیل استخراج شده‌اند. نمونه برداری نظری در طی مراحل پژوهش توسعه می‌یابد و نمی‌توان به طور کامل آن را از قبل طراحی کرد؛ زیرا اساس گروه نمونه مفاهیم و مسائل نظری است که طی دوره پژوهش به وجود می‌آید. بنابراین حجم نمونه نیز در ابتدای پژوهش قابل محاسبه نیست (هومن، ۱۳۸۵). همچنین نمونه‌گیری نظری تراکمی است. بدین معنی که از تحلیل‌های قبلی نشئت می‌گیرد و هرچه به پیش می‌رود اخص‌تر هدف دارتر و متمرکزتر می‌شود. چراکه نمونه‌گیری و تحلیل یکی پس از دیگری اتفاق می‌افتد و هر نوبت تحلیل کار گردآوری داده‌ها را در مرحله بعد هدایت می‌کند (اشتراوس و کوربین، ۱۳۹۵). بر این اساس و با توجه به مسئله پژوهش در جهت طراحی الگوی هدایت تحصیلی افراد مناسب برای مصاحبه در طی مراحل نمونه‌گیری از بین صاحب‌نظران و کارشناسان رشته علوم تربیتی، روان‌شناسی و مشاوران مدارس قرار می‌گرفتند، به عمل آمد.

بر این اساس و با توجه به مسئله پژوهش در جهت طراحی الگوی هدایت تحصیلی افراد مناسب برای مصاحبه در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۲ در طی مراحل نمونه‌گیری با روش نمونه‌گیری نظری از بین صاحب‌نظران و کارشناسان رشته علوم تربیتی، روان‌شناسی و مشاوران مدارس، ۱۲ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. از جمله معیارهای ورود به پژوهش همه افراد مصاحبه‌شونده باید دارای تخصص در زمینه مشاوره، راهنمایی شغلی و هدایت تحصیلی باشند. با توجه به موضوع پژوهش افراد باید با روش‌های مختلف استعدادیابی و هدایت تحصیلی آشنا باشند. از جمله معیارهای ورود تخصص و تجربه (حداقل چندسال سابقه کار در زمینه مشاوره، راهنمایی شغلی یا هدایت تحصیلی، داشتن مدرک تحصیلی مرتبط (کارشناسی ارشد یا دکتری در روان‌شناسی، مشاوره یا رشته‌های مرتبط)، شرکت در دوره‌های آموزشی و کارگاه‌های تخصصی مرتبط با استعدادیابی و هدایت تحصیلی، داشتن اطلاعات به روز در مورد تئوری‌ها و مدل‌های استعدادیابی و هدایت تحصیلی، آشنایی با ابزارها و روش‌های ارزیابی استعداد، تمایل به همکاری در پژوهش و ارائه نظرات تخصصی، در دسترس بودن برای شرکت در مصاحبه‌ها بود و از جمله معیارهای خروج از پژوهش شامل عدم تطابق با تخصص، نداشتن تجربه در زمینه استعدادیابی و هدایت تحصیلی، عدم تمایل به مشارکت بود.

در روش نمونه‌گیری نظری، انتخاب نمونه‌ها بر اساس توسعه و تبیین نظریه است و تا زمانی که نظریه کامل نشود، فرآیند نمونه‌گیری ادامه می‌یابد. محقق از داده‌ها برای ایجاد و توسعه نظریه استفاده می‌کند و در هر مرحله افراد یا موارد جدیدی را که می‌توانند به غنی‌سازی و اصلاح نظریه کمک کنند، به نمونه اضافه می‌کند. مصاحبه‌ها تا آنجا ادامه پیدا نمود که احساس شد جواب‌های ارائه شده با پاسخ‌های قبلی مشابهت داشته و چیزی به یافته‌ها اضافه نمی‌کنند. یعنی تا وقتی که داده‌های جدیدی در ارتباط با مقوله ظاهر نمی‌شود؛ گسترش مقوله به حد کافی منظور شده و روابط بین مقولات برقرار و تایید شده بودند. در رویکرد تئوری زمینه‌ای، تحلیل مقایسه‌ای مداوم، بر مبنای نمونه‌گیری نظری صورت می‌گیرد. در این روش از جمع‌آوری، کدگذاری و تحلیل همزمان اطلاعات که برای هدایت جمع‌آوری بقیه داده‌ها برای توسعه تئوری به وجود آمده استفاده می‌شود و تئوری به وسیله مقایسه مداوم واقعه به واقعه شکل می‌گیرد (آرتینیان، ۲۰۰۹). در این روش پس از مصاحبه‌های اول طبقات اولیه شکل می‌گیرند و مصاحبه‌های بعدی در جهت تکمیل و تشریح خصوصیات این طبقات انجام می‌شوند. این فرآیند با استفاده از مقایسه مداوم انجام می‌گیرد. اشباع تئوریک زمانی رخ می‌دهد که دیگر داد‌های که به تعریف خصوصیات یک طبقه کمک کند به پژوهش وارد نشود (اکتای، ۲۰۱۲) و تمام مقایسه‌های مورد نظر اتفاق افتاده باشد.

در پژوهش حاضر به منظور گردآوری داده‌ها از مصاحبه استفاده شده است. در پژوهش حاضر نیز از مصاحبه عمیق استفاده شده است. تفحص گسترده و طرح سؤال‌های باز یکی از ویژگی‌های مصاحبه‌های عمیق است. در این روش پژوهشگر فهرستی از پرسش‌ها و موضوعات کلیدی را برای اجرای مصاحبه تهیه می‌کند. این کار نوعی راهنما برای مصاحبه است و مصاحبه را نظام دارتر و جامع‌تر می‌سازد. مصاحبه عمیق گفتگوی هدف‌دار دو جانبه‌ای است بین یک مصاحبه‌کننده آموزش یافته و مصاحبه‌شونده و هدف آن استنباط عمیق جزئیات غنی و موارد مهمی است که بتوان از آن‌ها در تجزیه و تحلیل استفاده کرد (هومن، ۱۳۸۵). بنابراین از بین انواع سه‌گانه مصاحبه سازمان یافته، سازمان نیافته و نیمه سازمان یافته از روش نیمه سازمان یافته استفاده شد به جهت اهمیت سوالات مصاحبه، با بررسی ادبیات پژوهش و مشاوره با متخصصین به این امر اقدام شد. جهت بررسی روایی محتوایی الگوی پیشنهادی، از شاخص روایی محتوایی (CVI) و مناسبت کلی (S-CVI) استفاده شد. شاخص روایی محتوایی (CVI) نشان دهنده جامعیت قضاوت‌های مربوط به روایی یا قابلیت مدل، یا ابزار نهایی می‌باشد. از آنجایی که حداقل مقدار قابل قبول برای CVI برابر با ۰/۷۹ است، این عدد برای تمام معیارهای الگو بالای ۰/۷۹ است و لذا می‌توان نتیجه گرفت که الگوی پیشنهادی از روایی محتوایی مناسبی برخوردار است. همچنین جهت محاسبه مناسبت کلی الگوی پیشنهادی (S-CVI) در این پژوهش از رویکرد میانگین استفاده شد. مناسبت کلی الگوی

پیشنهادی (S-CVI) برابر ۰/۸۵ می‌باشد که از حداقل مناسب مطلوب (۸۰٪) بیشتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متخصصان این الگو رابه عنوان الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز را مناسب ارزیابی نموده‌اند. نهایتاً از ۱۲ نفر از آنان مصاحبه به عمل آمد که جزئیات آن در جدول ۱- ارائه شده است.

جدول ۱. وابستگی سازمانی و سابقه افراد مصاحبه شونده

ردیف	وابستگی سازمانی	سابقه مشاوره
۱	کارشناس ارشد مشاوره- معلم و مشاور تحصیلی	۲ سال
۲	کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی- معلم و مشاور تحصیلی	۲ سال
۳	کارشناس ارشد مشاوره - معلم و مشاور تحصیلی	۲ سال
۴	معلم و مشاور تحصیلی	۳ سال
۵	مشاور تحصیلی	۵ سال
۶	کارشناس ارشد برنامه ریزی درسی و مدرس مدرسه تلویزیونی ایران- مشاور تحصیلی	۸ سال
۷	کارشناس ارشد مشاوره- معلم و مشاور تحصیلی	۴ سال
۸	مشاور تحصیلی، پژوهشگر و درمانگر	۶ سال
۹	کارشناس ارشد مشاوره- معلم و مشاور تحصیلی	۳ سال
۱۰	معلم و مشاور خانواده	۲ سال
۱۱	معلم و مشاور تحصیلی	۳ سال
۱۲	مشاور تحصیلی	۵ سال

یافته‌ها

داده‌های پژوهش از طریق فرایند کدگذاری، مبتنی بر طرح نظام دار نظریه برخاسته از داده اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) تحلیل شدند. در روش داده بنیاد، تحلیل داده‌ها از طریق سه مرحله اصلی کدگذاری انجام می‌شود:

۱. **کدگذاری باز:** در این مرحله، داده‌های خام (مانند متن مصاحبه‌ها) به بخش‌های کوچکتر تقسیم شده و بر اساس مفاهیم موجود در آن‌ها برچسب‌گذاری می‌شوند. این مفاهیم می‌توانند از یک کلمه تا یک پاراگراف باشند و هدف اصلی، شناسایی اولیه مفاهیم و ابعاد آن‌ها است.
 ۲. **کدگذاری محوری:** در این مرحله، مفاهیم شناسایی شده در مرحله قبل به یکدیگر مرتبط می‌شوند و یک ساختار اولیه نظری ایجاد می‌شود. این ارتباطها به صورت یک نمودار نشان داده می‌شود که در آن یک مقوله اصلی انتخاب شده و سایر مقولات بر اساس ارتباطشان با مقوله اصلی در جایگاه‌های مشخص قرار می‌گیرند. این جایگاه‌ها شامل شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای، واسطه‌ای و عواقب است.
 ۳. **کدگذاری انتخابی:** در این مرحله، مقولات محوری به یکدیگر مرتبط شده و یک نظریه جامع ایجاد می‌شود. این مرحله، مرحله نهایی تحلیل داده‌ها است و در آن، یک مدل نظری کلی از پدیده مورد مطالعه ارائه می‌شود.
- به طور خلاصه، در روش داده بنیاد، محقق با شروع از داده‌های خام، به تدریج مفاهیم را شناسایی کرده، آن‌ها را به یکدیگر مرتبط می‌کند و در نهایت به یک نظریه جامع می‌رسد. این فرآیند به صورت مداوم و تکراری انجام می‌شود تا زمانی که محقق به اشباع نظری برسد.

بررسی سوالات تحقیق

سوال ۱- الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز شامل چه مولفه و عناصری می‌باشد؟

جهت پاسخگویی به سوال های پژوهش، متون مصاحبه‌ها به دقت مورد مطالعه و تحلیل و کدگذاری اولیه صورت گرفت. واحد تحلیل محتوا در این پژوهش مضمون است. بدین صورت که یک پاراگراف یا جمله یا قسمتی از آن، مورد استفاده قرار گرفته و یک کد بصورت عددی یا متنی به آن اختصاص داده شد. پس از کدگذاری باز، به کدگذاری محوری صورت گرفت. تعداد ۴ مقوله اصلی شامل روش های ارزیابی، عوامل تاثیرگذار، پیامد ها و راهکارهای هدایت تحصیلی شناسایی شد همچنین ۲۶ زیرمقوله شناسایی شد. در ادامه مقوله‌های اصلی و زیر مقوله‌های مربوط به آن ذکر می‌گردد.

۱- مقوله روش های ارزیابی در استعدادیابی و هدایت تحصیلی:

جدول ۲. کدگذاری زیرمولفه‌های مقوله‌های روش‌های ارزیابی استعداد

ردیف	نمونه جمله کلیدی متن	زیر مقوله	مقوله اصلی
۱	من از آزمون وکسلر هوش استفاده می‌کنم و همچنین نمرات دانش‌آموز در دروس مختلف را تحلیل می‌کنم (کد ۵).	آزمون‌های هوش	ارزیابی استعداد
۲	بنظر من استفاده از روش مشاهده روش مطلوب‌تری است هر چند آزمون‌های مداد کاغذی نیز اگر در راستای تکمیل اطلاعات به کار برده شود کارایی خوبی دارد (کد ۱).	آزمون مداد کاغذی	
۳	بنظر من مهم‌ترین روش مشاهده است و روش بعدی مصاحبه ساختار یافته است. از پرسشنامه نیز میتوان استفاده کرد که البته در پرسشنامه دانش‌آموزان به خوبی متوجه منظور ما نمی‌شوند (کد ۳).	مصاحبه	
۴	در مدارس ابتدایی ما چون جمعیت کلاس‌ها زیاد است معلم یا مشاور نمی‌توانند مشاهده دقیق و عمیق انجام دهند ولی بنظر من بهترین روش مشاهده است چرا که نقاط قوت و ضعف دانش‌آموز به خوبی مشخص می‌شود (کد ۹).	مشاهده	
۵	روشی که بیشتر از آن استفاده کردم همین روش گزارش‌گیری روزانه و هفتگی بود تا علاقه دانش‌آموز را پیدا کنم (کد ۴).	گزارش عملکرد	
۶	بهترین الگو به نظر من این است که دانش‌آموز به صورت یک وجهی و تنها در پایه‌ای که در زمان انتخاب رشته قرار دارد در نظر بگیریم بلکه فرایند تحصیلی او را از دوره ابتدایی تا متوسطه دوم با بررسی پوشه کار دانش‌آموز و مصاحبه به معلم به دست آوریم (کد ۶).	کارپوشه	
۷	برای ارزیابی از آزمون‌های استعداد و رغبت معمولاً استفاده می‌شود اما من بر اساس نمرات دانش‌آموزان در دروس مختلف و مشاهده‌هایم و مقام‌هایی که دانش‌آموزان در رشته‌های فرهنگی و هنری کسب می‌کنند، می‌سنجم (کد ۵).	آزمون رغبت سنج	

با توجه به جدول ۲- از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمولفه‌های روش‌های ارزیابی استعداد دارای ۷ مورد شامل آزمون‌های هوش، آزمون مداد کاغذی، مصاحبه، مشاهده، گزارش عملکرد، کارپوشه و آزمون رغبت سنج بود. در واقع با توجه زاویه دید مشارکت‌کنندگان در تحقیق برای ارزیابی استعداد دانش‌آموزان باید از شامل آزمون‌های هوش، آزمون مداد کاغذی، مصاحبه، مشاهده، گزارش عملکرد، کارپوشه و آزمون رغبت سنج استفاده کرد. به عنوان مثال کد ۹ درباره زیر مقوله مشاهده به عنوان یک روش برای ارزیابی استعداد تحصیلی معتقد است: "در مدارس ابتدایی ما چون جمعیت کلاس‌ها زیاد است معلم یا مشاور نمی‌توانند مشاهده دقیق و عمیق انجام دهند ولی بنظر من بهترین روش مشاهده است چرا که نقاط قوت و ضعف دانش‌آموز به خوبی مشخص می‌شود".

جدول ۳. فراوانی تکرار زیر مقوله ارزیابی استعداد

ردیف	زیر مقوله	فراوانی تکرار	مقوله اصلی
۱	آزمون‌های هوش	۱۲	ارزیابی استعداد
۲	آزمون مداد کاغذی	۱۳	
۳	مصاحبه	۱۱	
۴	مشاهده	۵	
۵	گزارش عملکرد	۷	
۶	کارپوشه	۸	
۷	آزمون رغبت سنج	۱۱	

جدول ۳- فراوانی تکرار زیر مقوله ارزیابی استعداد را نشان می‌دهد. زیر مقوله آزمون مداد کاغذی با ۱۳ بار تکرار بیشترین فراوانی تکرار را دارد و زیر مقوله گزارش عملکرد با ۷ بار تکرار کمترین فراوانی تکرار را دارد.

۲- مقوله عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی

جدول ۴. کدگذاری زیرمولفه‌های عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی

ردیف	نمونه جمله کلیدی متن	زیر مقوله	مقوله اصلی
۱	اولین کاری که در بحث هدایت تحصیلی انجام می‌دهیم این است که از دانش‌آموزان می‌خواهیم علایق خود را بیان کنند. دومین کار این است که به بررسی علایق و رغبت‌های آنان می‌پردازیم تا متوجه شویم با گفته‌هایشان مطابقت دارد یا خیر (کد ۲).	علاقه و رغبت	عوامل تاثیرگذار بر استعداد یابی
۲	بنظرم بهتر است برای دانش‌آموزان جلسات مشاوره گروهی بگذاریم و رشته‌های تحصیلی را برای آنان	استعداد و توانایی	

توضیح دهیم، اینکه برای هر رشته چه استعداد و توانایی ای لازم است و شغل هایی که با هر یک از رشته های فنی و ریاضی و تجربی و انسانی و کار و دانش می توان وارد آن شد را برای دانش‌آموزان شرح دهیم. و اینکه از دانش آموز بخواهیم وارد محیط کار شود و دست به تجربه بزند و ببینید در کدام مهارت ها توانایی و استعداد دارد (کد ۱۱).

خانواده	عواملی که در استعدادیابی و هدایت دانش آموز موثر هستند در قدم اول خانواده است. زیرا فرد ژنتیک خود را والدین دریافت می کند و در محیط اجتماعی خانواده رشد می کند (کد ۳)	۳
فناوری و رسانه ها	در مورد نقش فناوری می توان گفت امروزه کمتر کسی را می توان پیدا کرد که در فضای مجازی فعالیت نکند. این فضا بستر مناسبی را فراهم می کند تا دانش آموز با مشاور، معلم و دوستان خود در هر مکان و زمانی در ارتباط برقرار کنند (کد ۴).	۴
مدرسه	محیط مدرسه بنظر بیشترین نقش را دارد. دانش‌آموزان از صحبت های معلم خود، هم کلاسی ها و مشاوران برداشت هایی را می کنند و بالاخره یک تصمیمی را می گیرند. چه بهتر است که ما این فرایند را در دست بگیریم و بتوانیم جو روانی خوبی را ایجاد کنیم تا دانش آموز اطلاعات صحیح و درستی به دست آورد و تصمیم درستی بگیرد. اینکه مدارس یک کانال یا صفحه مجازی را مختص این امر قرار دهند و مطالبی را با ذکر منبع قرار دهند تا والدین و دانش‌آموزان از سهت مطالب خیالشان راحت باشد و بتوانند تصمیم درستی بگیرند (کد ۱۲).	۵
دوستان و همسالان	نام بردن افراد مشکل است اما در درجه اول همسالان بیشترین تاثیرگذاری را دارند. زیرا افراد بر اساس تعاریف دوستان خود شیفته یک شغل می شوند بدون آنکه اطلاعات کافی داشته باشند. در درجه ی بعدی والدین، معلم و رسانه ها نقش دارند (کد ۱).	۶
مشاور مدرسه	از نظر من وقتی دانش‌آموزان به پایه ششم و هفتم ورود پیدا می کنند باید آگاهی به دانش‌آموزان توسط یک تیم مشاوره خوب صورت گیرد تا دانش‌آموزان با دید باز سمت انتخاب رشته بروند. چرا که موفقیت در متوسطه دوم منوط به انتخاب رشته درست در متوسطه اول است (کد ۲).	۷

جدول ۴- کدگذاری زیر مولفه‌های مقوله های عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۴- از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیر مولفه‌های عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی دارای ۷ مورد شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه ها، مدرسه، وستان و همسالان و مشاور مدرس بود. از نظر مشارکت کنندگان عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه ها، مدرسه، وستان و همسالان و مشاور مدرس بود که باید در هنگام هدایت تحصیلی و انتخاب رشته باید به آن دقت کرد. به عنوان مثال کد ۱۲ درباره زیر مقوله مدرسه به عنوان یکی از عوامل تاثیر گذار بر هدایت تحصیلی معتقد است: " محیط مدرسه بنظر بیشترین نقش را دارد. دانش‌آموزان از صحبت های معلم خود، هم کلاسی ها و مشاوران برداشت هایی را می کنند و بالاخره یک تصمیمی را می گیرند. چه بهتر است که ما این فرایند را در دست بگیریم و بتوانیم جو روانی خوبی را ایجاد کنیم تا دانش آموز اطلاعات صحیح و درستی به دست آورد و تصمیم درستی بگیرد. اینکه مدارس یک کانال یا صفحه مجازی را مختص این امر قرار دهند و مطالبی را با ذکر منبع قرار دهند تا والدین و دانش‌آموزان از صحت مطالب خیالشان راحت باشد و بتوانند تصمیم درستی بگیرند."

جدول ۵. فراوانی تکرار زیر مقوله عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی

ردیف	زیر مقوله	فراوانی تکرار	مقوله اصلی
۱	علاقه و رغبت	۱۴	عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی
۲	استعداد و توانایی	۱۲	
۳	خانواده	۱۱	
۴	فناوری و رسانه ها	۶	
۵	مدرسه	۹	
۶	دوستان و همسالان	۱۱	
۷	مشاور مدرسه	۱۳	

جدول ۵- فراوانی تکرار زیر مقوله های عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. زیر مقوله علاقه و رغبت با ۱۴ بار تکرار بیشترین فراوانی تکرار را دارد و زیر مقوله فناوری و رسانه با ۶ بار تکرار کمترین فراوانی تکرار را دارد.
۳- مقوله پیامد های استعدادیابی و هدایت تحصیلی:

جدول ۶. کدگذاری زیر مولفه‌های پیامد های هدایت تحصیلی

ردیف	نمونه جمله کلیدی متن	زیر مقوله	مقوله اصلی
۱	از پیامدهای هدایت تحصیلی صحیح می‌توان گفت که دانش آموز می‌تواند با علاقه در رشته مورد نظر منظم و با برنامه تحصیل کند و پیشرفت تحصیلی رخ بدهد (کد ۲).	پیشرفت تحصیلی	
۲	از پیامدهای مثبت می‌توان گفت دانش آموزی که وارد رشته تحصیلی مناسب خود می‌شود دقیقا می‌داند برای چه هدفی تحصیل می‌کند. از کاربردهای رشته تحصیلی خود آگاه است و از انگیزه کافی برخوردار خواهد بود و به رشته اش علاقمند خواهد شد (کد ۳).	انتخاب آگاهانه و براساس علاقه	
۳	از پیامدهای مطلوب در سطح کلان می‌توان گفت که موجب پیشرفت علمی کشور می‌شود و تحول عظیمی را در جامعه ایجاد می‌کند. مانند کشور امریکا که در زمان جنگ جهانی قانون دفاع ملی را تصویب کرد و به شناسایی استعداد افراد پرداختند تا از آن‌ها در جنگ جهانی استفاده کنند و نتیجه آن نیز برنده نهایی شدن در این کشمش جهانی بود. در کشور ما هم اگر شناسایی استعداد به درستی صورت گیرد مشابه این اتفاق خواهد افتاد (کد ۹).	پیشرفت علمی کشور	
۴	از پیامدهای مطلوب می‌توان گفت که دانش آموز می‌تواند براساس توانایی، استعداد و علایق خود مناسبی بر پایه تحصیلات داشته باشند. خانواده‌ها در این مسیر بر اساس علایق و شناخت دانش آموز او را هدایت خواهند کرد (کد ۵).	انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات	
۵	در صورت استقرار الگوی مطلوب رضایت مندی دانش‌آموزان از رشته تحصیلی خودشان و کم شدن به تعداد افراد ترک تحصیل می‌گردد (کد ۱۰)	کاهش افت تحصیلی	
۶	کارها و مشاغل تخصصی تر می‌شوند. آمار بیکاری افراد تحصیل کرده پایین می‌آید. شایسته‌سالاری صورت می‌گیرد یعنی هر استعدادی در جای مخصوص به خود قرار می‌گیرد (کد ۷)	کاهش بیکاری	شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری

پیامدهای هدایت استعدادیابی

جدول ۶- کدگذاری زیرمولفه‌های مقوله‌های پیامدهای هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۴-۵ از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمولفه‌های پیامدهای هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل پیشرفت تحصیلی، انتخاب آگاهانه و براساس علاقه، پیشرفت علمی کشور، انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، کاهش افت تحصیلی، شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری بود. در واقع از نظر مشارکت‌کنندگان اگر هدایت استعدادیابی و هدایت تحصیلی به درستی انجام گیرد باعث پیشرفت تحصیلی، انتخاب آگاهانه و براساس علاقه، پیشرفت علمی کشور، انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، کاهش افت تحصیلی، شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری می‌شود. به عنوان مثال کد ۹ درباره زیر پیشرفت علمی کشور به عنوان پیامد هدایت تحصیلی معتقد است "از پیامدهای مطلوب در سطح کلان می‌توان گفت که موجب پیشرفت علمی کشور می‌شود و تحول عظیمی را در جامعه ایجاد می‌کند. مانند کشور امریکا که در زمان جنگ جهانی قانون دفاع ملی را تصویب کرد و به شناسایی استعداد افراد پرداختند تا از آن‌ها در جنگ جهانی استفاده کنند و نتیجه آن نیز برنده نهایی شدن در این کشمش جهانی بود. در کشور ما هم اگر شناسایی استعداد به درستی صورت گیرد مشابه این اتفاق خواهد افتاد". همچنین در زیر مقوله انتخاب آگاهانه و بر اساس علاقه کد ۳ معتقد است: "از پیامدهای مثبت می‌توان گفت دانش آموزی که وارد رشته تحصیلی مناسب خود می‌شود دقیقا می‌داند برای چه هدفی تحصیل می‌کند. از کاربردهای رشته تحصیلی خود آگاه است و از انگیزه کافی برخوردار خواهد بود و به رشته اش علاقمند خواهد شد".

جدول ۷. فراوانی تکرار زیر مقوله پیامدهای هدایت تحصیلی

ردیف	زیر مقوله	فراوانی تکرار	مقوله اصلی
۱	پیشرفت تحصیلی	۱۳	پیامد های هدایت تحصیلی
۲	انتخاب آگاهانه و براساس علاقه	۱۱	تحصیلی
۳	پیشرفت علمی کشور	۹	
۴	انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات	۵	
۵	کاهش افت تحصیلی	۱۲	
۶	شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری	۸	

جدول ۷- فراوانی تکرار زیر مقوله‌های پیامدهای هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. زیر مقوله پیشرفت تحصیلی با ۱۳ بار تکرار بیشترین فراوانی تکرار را دارد و زیر انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات با ۵ بار تکرار کمترین فراوانی تکرار را دارد.

۴-راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی:

جدول ۸. کدگذاری زیرمولفه‌های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی

ردیف	نمونه جمله کلیدی متن	زیر مقوله	مقوله اصلی
۱	استفاده از افراد متخصص جهت برگزاری کارگاه های آموزشی برای مشاوران، معلم ها، خانواده ها و دانش‌آموزان (کد ۱۴).	آموزش و آگاهی بخشی	
۲	با برگزاری کلاس های گروهی و با دادن بروشور های مخصوص در مورد رشته های دانشگاهی و دبیرستان و در مورد بازار کار و شرایط محیطی و و جنسیتی و... می‌توانیم شناخت دهیم (کد ۱۰).	تعامل مدرسه و خانواده	
۳	ایجاد تعامل پویا بین مدرسه و خانواده ها و استفاده از اطلاعات و تجارب والدین جهت شناسایی بهتر استعداد های دانش‌آموزان (کد ۳).	استفاده از معلمان با تجربه	
۴	استفاده از افراد متخصص جهت برگزاری کارگاه های آموزشی برای مشاوران، معلم ها، خانواده ها و دانش‌آموزان (کد ۱۱).	استعدایابی در سنین پایین تر انجام شود. استعدادیابی به صورت کیفی انجام گیرد (کد ۷).	استعدایابی کیفی و در سنین پایین
۵	امکانات بروز استعدادهای جهت هدایت تحصیلی فراهم شود. در مدارس ما امکانات ورزشی و آزمایشگاهی به اندازه کافی وجود ندارد که دانش آموز بتواند کامل درگیر فعالیت شود و استعداد خود را بروز دهد. پس نیاز داریم که زیرساخت ها را فراهم کنیم (کد ۴)	زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها	
۶	ایجاد صفحات مجازی جهت به اشتراک گذاشتن مطالب معتبر در مورد هدایت تحصیلی و انتخاب رشته (کد ۱۲)	استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی	

راهکار های هدایت استعداد یابی

جدول ۸- کدگذاری زیرمؤلفه‌های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. با توجه به جدول ۴-۷ از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمؤلفه‌های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل آموزش و آگاهی بخشی، تعامل مدرسه و خانواده، استفاده از معلمان با تجربه، استعدایابی کیفی و در سنین پایین، فراهم ساخت زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها و استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی بود. در واقع از نظر مشارکت‌کنندگان برای هدایت استعداد یابی و هدایت تحصیلی باید به آموزش و آگاهی بخشی، تعامل مدرسه و خانواده، استفاده از معلمان با تجربه، استعدایابی کیفی و در سنین پایین، فراهم ساخت زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها و استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی به درستی پرداخت که باعث باعث پیشرفت تحصیلی، انتخاب آگاهانه و براساس علاقه، پیشرفت علمی کشور، انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، کاهش افت تحصیلی، شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری می‌شود. به عنوان مثال کد ۴ درباره فراهم ساختن زیرساخت برای هدایت تحصیلی معتقد است " امکانات بروز استعدادهای جهت هدایت تحصیلی فراهم شود. در مدارس ما امکانات ورزشی و آزمایشگاهی به اندازه کافی وجود ندارد که دانش آموز بتواند کامل درگیر فعالیت شود و استعداد خود را بروز دهد. پس نیاز داریم که زیرساخت ها را فراهم کنیم ". همچنین در زیر مقوله آموزش و آگاهی بخشی کد ۱۰ معتقد است: " با برگزاری کلاس های گروهی و با دادن بروشور های مخصوص در مورد رشته های دانشگاهی و دبیرستان و در مورد بازار کار و شرایط محیطی و و جنسیتی و... می‌توانیم شناخت دهیم "

جدول ۹. فراوانی تکرار زیر مقوله راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی

ردیف	زیر مقوله	فراوانی تکرار	مقوله اصلی
۱	آموزش و آگاهی بخشی	۱۴	راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی
۲	تعامل مدرسه و خانواده	۹	
۳	استفاده از معلمان با تجربه	۱۰	
۴	استعدایابی کیفی و در سنین پایین	۷	
۵	زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها	۱۱	
۶	استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی	۹	

جدول ۹- فراوانی تکرار زیر مقوله های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی را نشان می‌دهد. زیر مقوله آموزش و آگاهی بخشی با ۱۴ بار تکرار بیشترین فراوانی تکرار را دارد و زیر مقوله استعدایابی کیفی و در سنین پایین با ۷ بار تکرار کمترین فراوانی تکرار را دارد.

سوال ۲- اعتبار الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز چگونه می‌باشد؟

برای اعتباریابی درونی الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز به صورت نمونه گیری هدفمند ۱۴ نفر از متخصصان مشارکت کننده در تحقیق انتخاب شدند. در مرحله اول همزمان با کدگذاری اولیه داده، چارچوب اولیه الگو به صورت خلاصه به صاحب نظران معرفی شد. در مرحله دوم با تکمیل کدگذاری و استخراج مؤلفه های الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز و اعمال نظرات متخصصان، الگوی نهایی برای آن ها ارسال شد که ۱۲ نفر از صاحب نظران الگو را تایید کردند که نتایج آن در جدول ۱۰ ذکر شده است. با توجه به درجه نمره گذاری پرسشنامه در مقیاس لیکرت، حداقل نمره برای معیار نمره ۱ و حداکثر نمره ۴ بود. نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که میانگین تمام معیارها بالاتر از متوسط (۳) به دست آمده است. همچنین جهت بررسی روایی محتوایی الگوی پیشنهادی، از شاخص روایی محتوایی (CVI) و مناسبت کلی (S-CVI) استفاده شد. شاخص روایی محتوایی (CVI) نشان دهنده جامعیت قضاوت های مربوط به روایی یا قابلیت مدل، یا ابزار نهایی می‌باشد. از آنجایی که حداقل مقدار قابل قبول برای CVI برابر با ۰/۷۹ است، نتایج جدول ۴-۹ نشان می‌دهد که این عدد برای تمام معیارهای الگو بالای ۰/۷۹ است و لذا می‌توان نتیجه گرفت که الگوی پیشنهادی از روایی محتوایی مناسبی برخوردار است. همچنین جهت محاسبه مناسبت کلی الگوی

پیشنهادی (S-CVI) در این پژوهش از رویکرد میانگین استفاده شد. بر اساس نتایج جدول ۴-۹ مناسبت کلی الگوی پیشنهادی (S-CVI) برابر ۰/۸۵ می‌باشد که از حداقل مناسبت مطلوب (۸۰٪) بیشتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که متخصصان این الگو رابه عنوان الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز را مناسب ارزیابی نموده‌اند.

جدول ۱۰. اعتبار یابی درونی الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز

ردیف	معیار	میانگین	انحراف معیار	CVI	S-CVI
۱	اعتبار	۳/۶۹	۰/۲۳	۰/۸۴	۰/۸۵
۲	کاربرد پذیری	۳/۸۷	۰/۱۱	۰/۸۶	
۳	انسجام	۳/۸۹	۰/۳۲	۰/۸۸	
۴	جامعیت	۳/۹۲	۰/۲۴	۰/۹۰	
۵	مقبولیت	۳/۶۲	۰/۲۳	۰/۸۱	

جدول ۱۱. مقوله‌ها و زیر مقوله‌های استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز

ردیف	زیر مقوله	مقوله اصلی	الگو		
۱	آزمون های هوش	ارزیابی استعداد	الگو		
۲	آزمون مداد کاغذی				
۳	مصاحبه				
۴	مشاهده				
۵	گزارش عملکرد				
۶	کارپوشه				
۷	آزمون رغبت سنج				
۸	علاقه و رغبت	عوامل تاثیرگذار	الگو		
۹	استعداد و توانایی				
۱۰	خانواده				
۱۱	فناوری و رسانه ها				
۱۲	مدرسه				
۱۳	دوستان و همسالان				
۱۴	مشاور مدرسه				
۱۵	پیشرفت تحصیلی			پیامدها	الگو
۱۶	انتخاب آگاهانه و براساس علاقه				
۱۷	پیشرفت علمی کشور				
۱۸	انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات				
۱۹	کاهش افت تحصیلی	راهکارها	الگو		
۲۰	شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری				
۲۱	آموزش و آگاهی بخشی				
۲۲	تعامل مدرسه و خانواده				
۲۳	استفاده از معلمان با تجربه				
۲۴	استعدایابی کیفی و در سنین پایین				
۲۵	زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها				
۲۶	استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی				

الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز

- آموزش و آگاهی بخشی
- تعامل مدرسه و خانواده
- استفاده از معلمان با تجربه
- استعدایابی کیفی و در سنین پایین
- زیر ساخت برای شکوفایی استعداد ها
- استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی

- آزمون های هوش
- آزمون مداد کاغذی
- مصاحبه
- مشاهده
- گزارش عملکرد
- کارپوشه
- آزمون رغبت سنج

شکل ۱. الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز

با توجه به جدول ۱۱ و شکل ۱- از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان مقوله‌های اصلی شامل روش‌های ارزیابی، عوامل تاثیرگذار، پیامد‌ها و راهکارهای هدایت تحصیلی شناسایی بود. همچنین با توجه به جدول ۴-۱۰ و شکل ۴-۵ از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمؤلفه‌های روش‌های ارزیابی استعداد دارای ۷ مورد شامل آزمون‌های هوش، آزمون‌های مداخله‌ای، مشاهده، گزارش عملکرد، کارپوشه و آزمون رغبت سنج بود. زیرمؤلفه‌های عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی دارای ۷ مورد شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه‌ها، مدرسه، وستان و همسالان و مشاور مدرس بود. از نظر مشارکت‌کنندگان عوامل تاثیرگذار بر هدایت تحصیلی شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه‌ها، مدرسه، وستان و همسالان و مشاور مدرس بود. همچنین زیرمؤلفه‌های پیامدهای هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل پیشرفت تحصیلی، انتخاب آگاهانه و براساس علاقه، پیشرفت علمی کشور، انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، کاهش افت تحصیلی، شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری بود. زیرمؤلفه‌های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل آموزش و آگاهی بخشی، تعامل مدرسه و خانواده، استفاده از معلمان با تجربه، استعدادیابی کیفی و در سنین پایین، فراهم ساخت زیر ساخت برای شکوفایی استعدادها و استفاده از فضای مجازی برای آگاهی بخشی بود.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف تحقیق حاضر ارائه الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز بود. نتیجه تحقیق نشان داد الگوی مذکور دارای مقوله‌های اصلی روش‌های ارزیابی، عوامل تاثیرگذار، پیامد‌ها و راهکارهای هدایت تحصیلی بود.

همچنین نتیجه تحقیق نشان داد از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمؤلفه‌های روش‌های ارزیابی استعداد دارای ۷ مورد شامل آزمون‌های هوش، آزمون‌های مداخله‌ای، مشاهده، گزارش عملکرد، کارپوشه و آزمون رغبت سنج بود. این یافته با نتایج تحقیقات منبری و خسروی بابادی (Menbari & Khosravi Babadi, 2022)، نوری و شهرکی مقدم (Nouri & Shahraki Moghadam, 2021)، وجدانی همت و همکاران (Vojdani Hemmat et al., 2021)، نیازآذری و همکاران (Niazi Azari et al., 2020)، کوسنانیک و همکاران (Kusnanik et al., 2023)، نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022)، بوراکلاه و همکاران (Barraclough et al., 2022) و یوهانا و همکاران (Yohana et al., 2020) مبنی بر توجه به روش‌های ارزیابی در استعدادیابی و هدایت تحصیلی همسو است. روش‌های ارزیابی استعداد، نقش بسیار مهمی در شناسایی پتانسیل‌ها و توانایی‌های نهفته دانش‌آموزان ایفا می‌کنند. این روش‌ها نه تنها به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا خودشناسی بهتری داشته باشند، بلکه به مشاوران تحصیلی و والدین نیز این امکان را می‌دهند تا برنامه‌های آموزشی و شغلی متناسب با استعدادهای هر دانش‌آموز را طراحی کنند. آزمون‌های هوش به عنوان یکی از قدیمی‌ترین و شناخته‌شده‌ترین روش‌های ارزیابی استعداد، به سنجش توانایی‌های ذهنی کلی افراد مانند استدلال، حافظه، درک مطلب و حل مسئله می‌پردازد. نتایج این آزمون‌ها به مشاوران و مربیان کمک می‌کند تا درک بهتری از توانایی‌های کلی دانش‌آموزان داشته باشند و برنامه‌های آموزشی متناسب با آن‌ها را طراحی کنند. آزمون‌های مداخله‌ای نیز به عنوان

ابزارهای کم‌هزینه و ساده برای ارزیابی استعداد مورد استفاده قرار می‌گیرند. این آزمون‌ها شامل انواع مختلفی از آزمون‌های شخصیت، علاقه‌سنجی و توانایی‌های خاص می‌شوند و به صورت کتبی و با استفاده از مداد و کاغذ اجرا می‌شوند. از مزایای این آزمون‌ها می‌توان به سادگی اجرا و امکان ارزیابی تعداد زیادی از دانش‌آموزان به طور همزمان اشاره کرد. در مصاحبه به عنوان یک روش کیفی، فرصتی برای مشاور فراهم می‌شود تا با دانش‌آموز به صورت مستقیم ارتباط برقرار کرده و اطلاعات بیشتری در مورد علایق، انگیزه‌ها، اهداف، نقاط قوت و ضعف او جمع‌آوری کند. مصاحبه همچنین به مشاور کمک می‌کند تا درک عمیق‌تری از شخصیت دانش‌آموز و نحوه تفکر او پیدا کند. مشاهده مستقیم رفتار دانش‌آموز در محیط‌های مختلف، مانند کلاس درس، فعالیت‌های فوق‌برنامه و محیط‌های اجتماعی، اطلاعات ارزشمندی در مورد استعدادها و توانایی‌های او ارائه می‌دهد. مشاور می‌تواند با مشاهده دقیق رفتار دانش‌آموز، به شناسایی نقاط قوت و ضعف او در زمینه‌های مختلف، مانند مهارت‌های ارتباطی، کار گروهی، حل مسئله و خلاقیت بپردازد. گزارش عملکرد شامل اطلاعاتی در مورد عملکرد تحصیلی دانش‌آموز در طول زمان است. این اطلاعات می‌تواند از طریق کارنامه‌های تحصیلی، نظرات معلمان و خودارزیابی‌های دانش‌آموز جمع‌آوری شود. گزارش عملکرد به مشاور کمک می‌کند تا روند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموز را ارزیابی کند و عوامل مؤثر بر عملکرد او را شناسایی کند. در کارپوشه نیز مجموعه‌ای از آثار و محصولات تولید شده توسط دانش‌آموز است که نشان‌دهنده توانایی‌ها، علایق و مهارت‌های او در زمینه‌های مختلف می‌باشد. کارپوشه می‌تواند شامل نمونه‌هایی از نوشته‌ها، نقاشی‌ها، پروژه‌های علمی، آثار هنری و سایر فعالیت‌های دانش‌آموز باشد. کارپوشه به مشاور کمک می‌کند تا یک تصویر جامع از توانایی‌ها و استعدادها دانش‌آموز به دست آورد. آزمون رغبت‌سنجی با هدف شناسایی علایق و ترجیحات شغلی دانش‌آموزان طراحی شده است. این آزمون‌ها به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا درک بهتری از خود و توانایی‌های خود داشته باشند و رشته تحصیلی و شغلی مناسب خود را انتخاب کنند.

استفاده از یک روش واحد برای ارزیابی استعداد، ممکن است به طور کامل و دقیق به شناسایی استعدادها دانش‌آموزان منجر نشود. بنابراین، استفاده ترکیبی از روش‌های مختلف ارزیابی، مانند آزمون‌های هوش، مصاحبه، مشاهده و کارپوشه، می‌تواند به ارائه یک تصویر جامع و دقیق از استعدادها و توانایی‌های دانش‌آموزان کمک کند. در نهایت، انتخاب روش‌های ارزیابی مناسب به عوامل مختلفی، از جمله سن دانش‌آموز، هدف ارزیابی و منابع موجود بستگی دارد. با استفاده از ترکیبی مناسب از روش‌های ارزیابی، می‌توان به شناسایی دقیق استعدادها دانش‌آموزان و ارائه برنامه‌های هدایت تحصیلی مناسب برای آن‌ها کمک کرد. هدایت تحصیلی فرآیندی است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا استعدادها، توانایی‌ها، علایق و ویژگی‌های شخصیتی، شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی، حرفه‌ها و مشاغل مورد نیاز جامعه را بشناسند و با ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره، اولویت‌ها را انتخاب کنند (Sharifi et al., 2020). برنامه‌های هدایت تحصیلی برای دستیابی به دو هدف اجرا می‌شود: هدف اول هدایت دانش‌آموزان به مسیرهای تحصیلی بر اساس ویژگی‌های فردی آن‌ها مانند استعداد، توانایی، علاقه و دانش است تا رشته تحصیلی هر فرد متناسب با شخصیت او باشد. هدف دوم، هدایت دانش‌آموزان به رشته‌های تحصیلی بر اساس نیاز جامعه است تا آموزش‌دیدگان در رشته‌های مختلف، از نظر کمی و کیفی بتوانند نیاز جامعه به نیروی انسانی را برآورده کنند (Novidi, 2018). هدف از هدایت تحصیلی در دوره متوسطه راهنمایی دانش‌آموزان به مناسب‌ترین شاخه یا رشته تحصیلی بر اساس استعداد و علاقه و با توجه به امکانات و نیازهای کشور است (Rezaei Madani et al., 2019). اساساً رشته‌ای که دانش‌آموزان در دوره متوسطه انتخاب می‌کنند باید متناسب با علاقه، رضایت و سطح توانایی دانش‌آموز باشد. در غیر این صورت شانس موفقیت او در رشته‌ای که انتخاب کرده به شدت کاهش می‌یابد و آینده شغلی او به خطر می‌افتد و از سوی دیگر مشکل هدررفت نیروی انسانی نیز آشکار می‌شود (Nazarnia et al., 2022). همچنین نتیجه تحقیق نشان داد از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمولفه‌های عوامل تأثیرگذار بر هدایت تحصیلی دارای ۷ مورد شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه‌ها، مدرسه، دوستان و همسالان و مشاور مدرس بود. از نظر مشارکت‌کنندگان عوامل تأثیرگذار بر هدایت تحصیلی شامل علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه‌ها، مدرسه، دوستان و همسالان و مشاور مدرس بود. این یافته با نتایج تحقیقات منبری و خسروی بابادی (Menbari & Khosravi Babadi, 2022)، سالاری و همکاران (Salari et al., 2022)، (Nouri & Shahraki Moghadam, 2021)، (Vojdani Hemmat et al., 2021)، (Niazi Azari et al., 2020)، (Kusnanik et al., 2023)، (Nazarnia et al., 2022)، (Barracough et al., 2022) و (Yohana et al., 2020) مبنی بر توجه به عوامل تأثیرگذار بر هدایت تحصیلی در استعدادیابی و هدایت تحصیلی همسو است. هدایت تحصیلی فرآیندی پیچیده و چندوجهی است که تحت تأثیر عوامل متعددی شکل می‌گیرد. این عوامل می‌توانند از درون فرد (مانند علاقه و استعداد) یا از محیط بیرون (مانند خانواده و مدرسه) نشأت بگیرند. در این بخش، به بررسی دقیق‌تر هر یک از این عوامل می‌پردازیم. علاقه و رغبت، همانند قطب‌نمایی برای دانش‌آموزان عمل می‌کند و آن‌ها را به سمت رشته‌ها و مشاغل هدایت می‌کند که به آن‌ها لذت می‌بخشند. زمانی که دانش‌آموزی به رشته‌ای علاقه‌مند است، انگیزه بیشتری برای یادگیری و تلاش دارد و در نتیجه، احتمال موفقیت تحصیلی او نیز افزایش می‌یابد. استعداد و توانایی نیز عامل دیگری است که بر انتخاب رشته تحصیلی تأثیرگذار است. هر فردی دارای استعدادها ذاتی و توانایی‌های خاصی است که با تمرین و تلاش می‌توان آن‌ها را تقویت کرد. شناسایی و پرورش این استعدادها، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا در رشته‌ای که در آن توانمند هستند، موفق شوند. خانواده به عنوان اولین و مهم‌ترین محیط اجتماعی برای دانش‌آموزان، نقش بسزایی در شکل‌گیری شخصیت و انتخاب‌های تحصیلی آن‌ها دارد. باورها، ارزش‌ها، انتظارات و حمایت‌های خانواده می‌توانند تأثیر مستقیمی بر تصمیم‌گیری‌های تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشند. والدینی که به تحصیل فرزندان خود اهمیت می‌دهند و آن‌ها را تشویق می‌کنند، معمولاً فرزندان موفق‌تری تربیت می‌کنند.

فناوری و رسانه‌ها نیز به عنوان بخشی جدایی‌ناپذیر از زندگی امروز، بر هدایت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار هستند. اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌های دیجیتال، دسترسی دانش‌آموزان به اطلاعات گسترده‌ای در مورد رشته‌های تحصیلی، مشاغل و دانشگاه‌ها را فراهم می‌کنند. با این حال، استفاده نادرست از فناوری می‌تواند منجر به اتلاف وقت و حواس‌پرتی دانش‌آموزان شود. مدرسه به عنوان محیط اصلی یادگیری، نقش مهمی در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. کیفیت آموزش، برنامه‌های درسی، مشاوره تحصیلی، فعالیت‌های فوق‌برنامه و جو مدرسه می‌توانند بر انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشند. مدرسه‌ای که به

دانش‌آموزان فرصت کشف استعدادها و علاقه‌مندی‌های خود را بدهد، می‌تواند نقش موثری در هدایت تحصیلی آن‌ها داشته باشد. دوستان و همسالان نیز می‌توانند بر انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان تأثیرگذار باشند. دانش‌آموزان تمایل دارند که با افرادی که به آن‌ها شباهت دارند، معاشرت کنند و تحت تأثیر نظرات و انتخاب‌های آن‌ها قرار بگیرند. بنابراین، دوستان و همسالان می‌توانند بر روی انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت یا منفی بگذارند. مشاور تحصیلی نیز نقش کلیدی در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان ایفا می‌کند. مشاوران تحصیلی با استفاده از ابزارها و تکنیک‌های مختلف، به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا استعدادها، علاقه‌مندی‌ها و توانایی‌های خود را شناسایی کنند و بهترین انتخاب را برای آینده خود داشته باشند. در نتیجه، هدایت تحصیلی یک فرآیند پیچیده است که تحت تأثیر عوامل متعددی شکل می‌گیرد. برای اینکه دانش‌آموزان بتوانند بهترین تصمیم را برای آینده خود بگیرند، لازم است که تمامی این عوامل به طور دقیق بررسی و تحلیل شوند. با توجه به اهمیت این موضوع، همکاری بین خانواده، مدرسه، مشاوران تحصیلی و خود دانش‌آموزان برای هدایت تحصیلی موفق ضروری است. استعدادیابی تحصیلی دقیق و علمی، پیش‌شرط موفقیت در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان است (Regnier et al., 2018; Akpotor & Egbule, 2020). امروزه مسئله کیفیت هدایت تحصیلی و اثربخشی آن از مهم‌ترین دغدغه‌های نظام آموزشی و تصمیم‌سازان امر توسعه در هر کشور است (Claudia et al., 2019)؛ زیرا هدایت دانش‌آموزان موضوع بسیار راهبردی و بااهمیت به عنوان زیربنای رشد و توسعه هر کشور تلقی می‌شود (Nasimi, 2016). هدایت تحصیلی به عنوان ابزاری اساسی برای خودسازی، تحقق بخشیدن به فرد در عین پیگیری اهداف اجتماعی (رشد اقتصادی، کاهش نرخ ترک تحصیل) تعریف شده است (Romito, 2019). در یک تعریف جامع، هدایت تحصیلی فرآیندی است که طی آن با ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموز کمک می‌کند تا استعدادها، توانایی‌ها، علایق و ویژگی‌های شخصیتی خویش، شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی، حرف و مشاغل مورد نیاز جامعه را شناخته و بر اساس آن اقدام به انتخاب اولویت شاخه، گروه و رشته تحصیلی مناسب کند (Sharifi et al., 2021). مسیر تحصیلی و آینده شغلی دانش‌آموزان متأثر از هدایت تحصیلی است و به همین دلیل است که نظام آموزشی یکی از مهم‌ترین اهداف خود را لازمه دستیابی به هدایت تحصیلی صحیح و انتخاب رشته مناسب برای دانش‌آموزان، آینده‌سازان و مدیران کشور جامعه امروزی دانسته است. از یافته‌های دیگر تحقیق آن بود که از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمولفه‌های پیامدهای هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل پیشرفت تحصیلی، انتخاب آگاهانه و براساس علاقه، پیشرفت علمی کشور، انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، کاهش افت تحصیلی، شایسته‌سالاری و کاهش بیکاری بود. این یافته با نتایج تحقیقات منبری و خسروی ببادی (Menbari & Khosravi Babadi, 2022)، سالاری و همکاران (Salari et al., 2022)، نوری و شهرکی مقدم (Nouri & Shahraki Moghadam, 2021)، وجدانی همت و همکاران (Vojdani Hemmat et al., 2021)، نیازآذری و همکاران (Niazari et al., 2020)، کوسنانیک و همکاران (Kusnanik et al., 2023)، نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022)، بوراکلاه و همکاران (Barracough et al., 2022) و یوهانا و همکاران (Yohana et al., 2020) مبنی بر توجه به پیامدهای هدایت تحصیلی در استعدادیابی و هدایت تحصیلی همسو است. یکی از وظایف اصلی آموزش و پرورش در این دوره، شناسایی استعدادها و تبدیل آن‌ها به مهارت فوق‌العاده‌ای کمک می‌کند که احساس خشنودی، رضایتمندی و کارآمدی را در فرد ایجاد می‌کند و در پی آن؛ این احساس خوشایند به جامعه نیز انتقال پیدا می‌کند. این استعدادها در سه زمینه استعداد شغلی، استعداد هنری و استعداد ورزشی مورد بررسی قرار می‌گیرند که هر کدام فرایند خاص خود را دارد و زیر نظر کارشناسان استعدادیابی و روانشناسان کارآزموده در این زمینه انجام می‌پذیرد (Najafvand Derikvandi et al., 2022). هدایت تحصیلی، فرآیندی است که دانش‌آموزان را در مسیری قرار می‌دهد تا با شناخت دقیق از استعدادها، علاقه‌مندی‌ها و توانایی‌های خود، بهترین انتخاب‌ها را برای آینده تحصیلی و شغلی خود انجام دهند. نتایج این فرآیند، پیامدهای گسترده‌ای در سطح فردی، اجتماعی و ملی دارد. یکی از مهم‌ترین پیامدهای هدایت تحصیلی، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. هنگامی که دانش‌آموزی در رشته‌ای که به آن علاقه‌مند است و استعداد دارد، مشغول به تحصیل می‌شود، انگیزه و علاقه بیشتری برای یادگیری پیدا می‌کند و در نتیجه، عملکرد تحصیلی او بهبود می‌یابد. انتخاب رشته بر اساس علاقه و توانایی، باعث می‌شود دانش‌آموزان با اشتیاق بیشتری در کلاس شرکت کنند، تکالیف خود را به موقع انجام دهند و به طور کلی در فرآیند یادگیری فعال‌تر باشند.

هدایت تحصیلی به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا انتخاب آگاهانه و براساس علاقه داشته باشند. به این معنی که آن‌ها به جای انتخاب رشته به دلیل فشار اجتماعی یا توصیه‌های دیگران، بر اساس توانایی‌ها و علاقه‌مندی‌های خود تصمیم‌گیری می‌کنند. این امر باعث می‌شود دانش‌آموزان با رضایت بیشتری به تحصیل خود ادامه دهند و در آینده شغلی موفق داشته باشند. در سطح ملی، هدایت تحصیلی نقش مهمی در پیشرفت علمی کشور ایفا می‌کند. هنگامی که دانش‌آموزان بر اساس استعدادها و توانایی‌های خود رشته تحصیلی خود را انتخاب می‌کنند، نیروی انسانی متخصص و ماهری در حوزه‌های مختلف تربیت می‌شوند که این امر به نوبه خود باعث پیشرفت علمی و فناوری کشور می‌شود. انتخاب شغل بر مبنای توانایی و تحصیلات، یکی دیگر از پیامدهای مهم هدایت تحصیلی است. هنگامی که افراد شغلی را انتخاب می‌کنند که متناسب با تحصیلات و توانایی‌های آن‌ها باشد، از رضایت شغلی بالاتری برخوردار خواهند بود و در نتیجه، بهره‌وری و کارایی آن‌ها افزایش می‌یابد. این امر به نوبه خود باعث کاهش بیکاری و افزایش تولید ناخالص داخلی کشور می‌شود.

هدایت تحصیلی همچنین می‌تواند به کاهش افت تحصیلی کمک کند. هنگامی که دانش‌آموزان در رشته‌ای که به آن علاقه‌مند نیستند، مشغول به تحصیل می‌شوند، ممکن است دچار بی‌انگیزگی و سرخوردگی شوند و در نهایت از تحصیل باز بمانند. هدایت تحصیلی با کمک به دانش‌آموزان در انتخاب رشته مناسب، می‌تواند از بروز این مشکل جلوگیری کند.

در نهایت، هدایت تحصیلی به تحقق اصل شایسته‌سالاری کمک می‌کند. هنگامی که افراد بر اساس توانایی‌ها و استعدادها خود در مشاغل مختلف قرار می‌گیرند، جامعه از مزایای تخصص و مهارت آن‌ها بهره‌مند خواهد شد. این امر باعث می‌شود تا افراد با توانایی‌های بالا بتوانند در جایگاه‌های شایسته خود قرار بگیرند و

از فرصت‌های برابر برای پیشرفت برخوردار شوند. در مجموع، هدایت تحصیلی فرایندی است که علاوه بر منافع فردی برای دانش‌آموزان، می‌تواند به بهبود وضعیت آموزشی و اقتصادی جامعه نیز کمک کند. با سرمایه‌گذاری در هدایت تحصیلی، می‌توانیم آینده‌ای روشن‌تر و پررونق‌تر برای کشور خود رقم بزنیم. همچنین نتیجه تحقیق نشان داد از دیدگاه مشارکت‌کنندگان زیرمؤلفه‌های راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی دارای ۶ مورد شامل آموزش و آگاهی‌بخشی، تعامل مدرسه و خانواده، استفاده از معلمان باتجربه، استعدادیابی کیفی و در سنین پایین، فراهم ساخت زیرساخت برای شکوفایی استعدادها و استفاده از فضای مجازی برای آگاهی‌بخشی بود. این یافته با نتایج تحقیقات منبری و خسروی بابادی (Menbari & Khosravi Babadi, 2022)، سالاری و همکاران (Salari et al., 2022)، نوری و شهرکی مقدم (Nouri & Shahraki Moghadam, 2021)، وجدانی همت و همکاران (Vojdani Hemmat et al., 2021)، نیازآزری و همکاران (Niazi Azari et al., 2020)، کوسنانیک و همکاران (Kusnanik et al., 2023)، نظری نیا و همکاران (Nazarnia et al., 2022)، بوراکلاه و همکاران (Barraclough et al., 2022) و یوهانا و همکاران (Yohana et al., 2020) مبنی بر توجه به راهکارهای استعدادیابی و هدایت تحصیلی همسو است.

به طور طبیعی، هرکسی ظرفیت یا مهارتی دارد که بتواند کاری را انجام دهد تا به موفقیت در زندگی کمک کند، اما همه توانایی‌ها بلافاصله در زندگی یک نفر شناسایی نمی‌شوند. آن‌ها برای شناخت مهارت‌های خود به هدایت و راهنمایی خاصی نیاز دارند که ممکن است آن‌ها را برای دستیابی به اهدافشان سوق دهد. هیچ‌کس در هر حرفه‌ای یادگیرنده خاصی نیست، اما همه به عنوان (رهبر) برای برتری در آن زمینه به هدایت و راهنمایی نیاز دارند. راهنمایی لازم است تا اطمینان حاصل شود که ما به خوبی برای رویارویی با موقعیت‌های مختلف آماده هستیم (Ghosh, 2021). انتخاب رشته یکی از انتخاب‌های مهم و اثرگذار در زندگی دانش‌آموزان است که هدف بسیاری از فعالیت‌های زندگی دانش‌آموزان را تعیین می‌کند و مهم‌تر با اجرای درست آن از افت علمی و هدررفت منابع اقتصادی و انسانی در کشور جلوگیری می‌شود. نظام تعلیم و تربیت کشور با این رویکرد در تلاش است که سند تحول بنیادین را تحقق بخشد و همچنین می‌کوشد علاوه بر تربیت، نیروی انسانی ماهر و متخصص برای جامعه تربیت کند تا مشکلات اشتغال تا حدودی برطرف شود ولی برای دستیابی به این مهم باید همه جوانب امر به صورت اصولی مورد کارشناسی قرار گیرد (Eghbali Kahkhaei Moghadam & Barani Nejad, 2021). فرایند ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره به دانش‌آموزان کمک می‌کند که ضمن آشنایی با استعدادها، علایق، توانایی‌ها و ویژگی‌های شخصیتی خویش، شاخه‌ها و رشته‌های تحصیلی، حرف و مشاغل مورد نیاز جامعه را بشناسند و بر اساس آن به صورت آگاهانه شاخه و رشته تحصیلی مناسب خود را انتخاب کنند. با توجه به آنچه بیان شد نتیجه تحقیق نشان داد در الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی دانش‌آموزان در مدارس البرز دارای مؤلفه‌های اصلی روش‌های ارزیابی، عوامل تأثیرگذار، پیامدها و راهکارهای هدایت تحصیلی بود. از این رو با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌شود در هدایت تحصیلی دانش‌آموزان به مؤلفه‌ها و عوامل روش‌های ارزیابی، عوامل تأثیرگذار، پیامدها و راهکارهای هدایت تحصیلی در مدارس توجه شود. برای ایجاد یک سیستم جامع و مؤثر در زمینه استعدادیابی و هدایت تحصیلی، نیازمند ایجاد یک بستر مناسب از نظر آموزشی، ارتباطی، زیرساختی و فناوری هستیم تا دانش‌آموزان بتوانند استعدادهای خود را شناسایی کرده و در جهت رشد و شکوفایی آن‌ها گام بردارند.

به صورت کلی الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا استعدادها و علاقه‌های خود را درک کنند و به طور مؤثر از آن‌ها بهره‌برداری نمایند. این الگو همچنین می‌تواند به توسعه هوش هیجانی، خودآگاهی و مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان کمک کرده و آن‌ها را در مواجهه با چالش‌ها و مسیرهای زندگی مختلف تقویت نماید. به این ترتیب، الگوی استعدادیابی و هدایت تحصیلی می‌تواند به دانش‌آموزان امکان طراحی و راهبردی کردن آینده شغلی و تحصیلی خود را بدهد و به آن‌ها اعتماد به نفس و امید بیشتری برای دستیابی به اهداف خود ببخشد. از آنجا که تحقیق حاضر به روش کیفی انجام شده است، امکان تعمیم به سایر جوامع آماری و جغرافیایی وجود ندارد. به دلیل ماهیت پیچیده و چندبعدی بودن استعدادیابی و هدایت عوامل دیگر مانند محیط، نقش رسانه‌های اجتماعی، نقش دولت و ... در تحقق آن نقش دارند که در تحقیق حاضر ذکر نشده اند. با توجه به نتایج تحقیق حاضر پیشنهاد می‌شود پیشنهاد در فرایند استعدادیابی و هدایت تحصیلی به علاقه و رغبت، استعداد و توانایی، خانواده، فناوری و رسانه‌ها، مدرسه، دوستان و همسالان و مشاور مدرس توجه شود. از آنجا که تحقیق با روش کیفی انجام شده بود امکان تعمیم به سایر جوامع آماری و جغرافیایی وجود ندارد. در روش کیفی محقق خود ابزار گردآوری داده‌ها بوده و امکان سوگیری و تفسیر به رای در آن وجود دارد. از آنجا که در این روش از طریق مصاحبه داده‌ها به دست آمده، احتمال آن می‌رود که روایی و پایایی آن پایین باشد. به دلیل ماهیت پیچیده و چند بعدی بودن استعدادیابی و هدایت عوامل دیگر مانند محیط، نقش رسانه‌های اجتماعی، نقش دولت و .. در تحقق آن نقش دارند که در تحقیق حاضر ذکر نشده اند. بر این اساس پیشنهاد می‌شود روش‌هایی استعدادیابی و هدایت تحصیلی در مدارس کنونی کشور به روش پیمایشی مورد بررسی قرار بگیرد. پیشنهاد می‌شود برای افزایش اعتبار بیرونی نتایج، پژوهش مشابهی در جمعیت‌های با ویژگی‌های متفاوت سن، جنسیت، تحصیلات و ... انجام شود. بر اساس مؤلفه‌ها و عناصری که در مدل شناسایی شده‌اند، ابزارهای ارزیابی استعداد جدیدی طراحی و توسعه دهند و نیز برنامه هدایت تحصیلی را متناسب با ویژگی‌های فردی هر دانش آموز طراحی کنند.

ملاحظات اخلاقی

در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی

بنا بر اظهار مؤلفان مقاله، این پژوهش با استفاده از اعتبارات مالی دانشگاه محقق اراک انجام شده است.

تعارض منافع

References

- Ahmadi, S. (2015). Investigating the relationship between incorrect educational guidance and students' academic decline. *Proceedings of the Third National Conference on Sustainable Development in Educational and Psychological Sciences, Social and Cultural Studies*. Tehran: Soroush Mortazavi Center for Research on Achieving Sustainable Development. (In Persian)
- Artinian BM, Giske T, Cone PH. Glaserian grounded theory in nursing research: Trusting emergence. Springer Pub Co; 2009.
- Abbasiani, M., Safarnavadeh, M., Shafiee, N., & Mehdizadeh, A. H. (2023). Developing a Model for Identifying the Talents in Elementary schools: A Case study of Schools in Tehran. *Iranian Evolutionary Educational Psychology Journal*, 5(1), 259-273.
- Akpotor, J., & Egbule, E. (2020). Gender Difference in the Scholastic Achievement Test (SAT) among School Adolescents. *World Journal of Education*, 10(1), 97-101
- Barracough, S., Till, K., Kerr, A., & Emmonds, S. (2022). Methodological approaches to talent identification in team sports: a narrative review. *Sports*, 10(6), 81.
- Claudia, F., Heike, S., Martin, E., & Alessandra, R. (2019). The Gender differences in the choice of field of study and the relevance of income information; Insights from a field experiment. *Research in Social Stratification and Mobility*, Available online 29 November, 100457.
- Fernández, E., García, T., Gómez, C., Areces, D., & Rodríguez, C. (2019). Creativity and Perceived Multiple Intelligences as Predictors of Scholastic Aptitude in Primary Education. *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 17(49), 589-608
- Ghosh, S. (2021). An introduction on educational guidance. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, 9(11), 133-139.
- Karimiaan, E., Hosseinian, S., Yazdi, S. M., & Farrokhi, N. A. (2021). Assessing the validity and reliability of Barrett's test of aptitude for use among 9th graders. *Quarterly Journal of Education*, 37(1), 53-72. <http://qjoe.ir/article-1-2969-fa.html> (In Persian)
- Kusnanik, N., Januarumi, F., Yulfadinata, A., Ayubi, N., Lumba, J., & Fenanlampir, A. (2023, January). Identifying of Talented Students at Elementary Schools Using Volleyball's Talent Identification. In *Unima International Conference on Social Sciences and Humanities (UNICSSH 2022)* (pp. 422-427). Atlantis Press.
- Kusnanik, N., Januarumi, F., Yulfadinata, A., Ayubi, N., Lumba, J., & Fenanlampir, A. (2023, January). Identifying of Talented Students at Elementary Schools Using Volleyball's Talent Identification. In *Unima International Conference on Social Sciences and Humanities (UNICSSH 2022)* (pp. 422-427). Atlantis Press.
- Loghman, K., Aboalfazl, F., & Ali, Z. B. (2019). Modeling and designing indices of talent identification in the field of basketball based on physical-motor, psychological, anthropometric, and physiological parameters. *International Archives of Health Sciences*, 6(2), 59.
- Menbari, M., Pooshaneh, K., & Khosravi Babadi, A. A. (2022). Pathology of an educational guidance system to provide a desirable model. *Political Sociology of Iran*, 5(6), 410-435. <https://doi.org/10.30510/psi.2022.317437.2725> (In Persian)
- Mimis, M., El Hajji, M., Es-saady, Y., Oued Guejdi, A., Douzi, H., & Mammass, D. (2019). A framework for smart academic guidance using educational data mining. *Education and Information Technologies*, 24, 1379-1393.
- Najafvand Derikvandi, A., Lorestani, D., Najafvand Derikvandi, A. H., & Marashi, S. H. (2022). The role of sports management in talent identification among elementary school students and its necessity in

- schools. *Proceedings of the Sixth National Conference on Sports Sciences, Physical Education, and Strategic Management in Sports*. Hamedan, Iran. (In Persian)
- Nasimi, M. (2016). Academic and career guidance for students in the first period of secondary education. *Roshd School Counseling Journal*, 12(1), 10–11. (In Persian)
- Nasimi, M. (2016). Guidance and guidance for students in the first pe- riod. *Quarterly Journal of School Education Growth*, 44, 3-10. (In Persian)
- Nazarinia, M., Safarnavadeh, M., Shafiee, N., & EsmaeilZadeh, Z. (2022). Identifying indicators, components and dimensions of academic guidance for first-year high school students. *Family and Health*, 12(A), 154-169. (In Persian)
- Nazarinia, M., Safarnavadeh, M., Shafiei, N., & Esmaeilzadeh, Z. (2022). Designing A Model of Educational Guidance for the First Period of Secondary School Students (Tehran City Case Study). *Iranian Evolutionary and Educational Psychology Journal*, 4(4).
- Nazarinia, M., Safarnavadeh, M., Shafiee, N., & EsmaeilZadeh, Z. (2023). The status of academic guidance of the students of the first year of secondary education in Tehran. *Islamic Lifestyle with a Focus on Health*, 6(4), 323-327. (In Persian)
- Niazazari, K., Sharifi, B., & Jabbari, N. (2020). Providing a model for achieving effective educational guidance for students in Iran's educational system. *Journal of New Approaches in Educational Administration*, 11(41), 135-158. (In Persian)
- Niazi, M., Aghighi, M., Soleymannejad, M., & Razeghe Mela, H. (2018). Preferences for choosing a course for students entering secondary education based on hierarchical analytic method (AHP). *Quarterly of Educational Measurement*, 9(32), 143-162. <https://doi.org/10.22054/jem.2019.31804.1740> (In Persian)
- Novidi, A. (2007). Examining the role of educational guidance criteria in predicting the progress of educational guidance among students in the new secondary education system. *Research Report*. Tehran: Education Research Institute. (In Persian)
- Navidi, P. D., A. (2019). Evaluation of the Trial Implementation of the Shahaab Project [Research]. *Quarterly Journal Of Education*, 35(1), 51 -72
- Navidi, P. D., A. (2018). Academic Guidance in Iranian Educational System: Practical Experiences and Lasting Challenges [Research]. *Quarterly Journal Of Education*, 34(1), 9-34.
- Nouri, A. B., & Shahraki Moghadam, A. (2021). An intelligent method for academic guidance of students using data mining. *Research in Science, Engineering, and Technology*, 22, 84–98. (In Persian)
- Owens, M. R. (2015). *Student perceptions of academic advisor effectiveness and student success: Factors that matter* (Doctoral dissertation, Eastern Illinois University)
- Oktay JS. Grounded theory. Oxford New York: Oxford University Press; 2012.
- Régnier, G., Salmela, J. H. & Russell, S. J. (2018). *Talent detection and development in sport*. In R.N. Singer, M. Murphey & I.K. Tennant (Eds.), *Handbook of research in sport psychology* (290-313). New York: Macmillan
- Rezaei Madani, M., Kalantar Hormozi, A., & Naeimi, E. (2019). The survey of the process of new academic guidance in ninth grade from the perspective of school counselors. *Counseling Culture and Psychotherapy*, 10(39), 27-48. <https://doi.org/10.22054/qccpc.2019.40632.2098> (In Persian)
- Reis, S. M., & Renzulli, J. S. (2004). Current research on the social and emotional development of gifted and talented students: Good news and future possibilities. *Psychology in the Schools*, 41(1), 119 -130.
- Romito, M. (2019). Governing through guidance: an analysis of educational guidance practices in an Italian lower secondary school. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(6), 773- 788.
- Sasani, S., Mirzaei, N., & Kamali, N. (2024). Developing a Model for Identifying Student Talents with a Qualitative Study Approach. *International Journal of Education and Cognitive Sciences*, 5(3), 159-168.
- Salari, Y., Eslampanah, M., Laei, S., & Mosavi, F. (2022). Modeling the effective factors on students' academic guidance based on the document of fundamental change in education of the Islamic Republic of Iran.

- Sharifi, B., Niazazari, K., & Jabbari, N. (2020). providing a effective educational guidance model for studentsl; based on ICT. *Information and Communication Technology in Educational Sciences*, 10(39), 45-64
- Shaheen, S., Iqbal, M., Naqeeb K. (2023). Impact Of Guidance And Counseling Services On Students' Development At The University Level. *Journal of Positive School Psychology*<http://journalppw.com> 2023, Vol. 7, No. 2, 812-827
- Educational Development of Judishapur*, 13(0), 29-44. <https://doi.org/10.22118/edc.2022.352060.2127> (In Persian)
- Yohana, C., Agung, I., Perdana, N. S., & Silisabon, S. (2020). A Study of Factors Influencing the Development of Student Talent. *International Journal of Education and Practice*, 8(3), 441-456.
- Yohana, C., Agung, I., Perdana, N. S., & Silisabon, S. (2020). A Study of Factors Influencing the Development of Student Talent. *International Journal of Education and Practice*, 8(3), 441 -456.
- Vojdani Hemmat, M., Kalantar Hormozi, A., Salimi, H., & Farahbakhsh, K. (2020). A qualitative study of students' academic guidance based on the lived experience of school counselors. *Quarterly of Educational Measurement*, 11(42), 1-35. <https://doi.org/10.22054/jem.2021.58045.2128> (In Persian)
- Vojdani Hemmat, M., Salimi Bajestani, H., Kalantar Hormozi, A., & Farahbakhsh, K. (2021). Formulation comprehensive student academic guidance model based on developmental approach. *Cultural Psychology*, 5(1), 24-58. <https://doi.org/10.30487/jcp.2021.275677.1244> (In Persian)
- Zivari Rahman, M., Salehi, K., Khodaie, E., Moghadamzadeh, A., & Hakimzadeh, R. (2022). Pathology of Scholastic Aptitude Search in Iran (Systematic Review of Literature in the Last Three Decades). *Educational Measurement and Evaluation Studies*, 12(39), 103-140. doi: 10.22034/emes.2022.547411.2346 (In Persian)